

SENTENTIE PAGANORUM.

CICERO. 104. Cura ut vir sis. et cogita quem in locum sis progressus, et vide quid jam tibi sit necesse fieri. Orat. 3, pro Catilina.

105. Nihil est quod tam obtundat, et leveque aegritudinem animi, quam in omni vita cogitatio se nihil esse. Lib. 3, Tuscul. quest.

PLATO. 106. Animadvertite quod sensu tibi carendum sit post mortem, omnique voluptate, et vermium quamdam vastitatem tibi ob oculos representat, ut non in alteram vitam sis moriturus. In Dialogo Axiochi.

SENECA. 107. Inspicere debemus primum nosmetipsos, deinde que agredimur negotia, deinde eos, quorum causa, aut cum quibus agendum est. Prosec.

108. Ante omnia necesse est seipsam aestimare, quia fere plus nobis videmur posse, quam possumus. De Tranquillitate, cap. 4.

109. Occupationes reciduntur, et sibi totus animus vacet, et ad contemplationem sui respiciat. Lib. 3, Quest.

110. In se redeundum est, imo etiam a se recedendum. Lib. 4, Quest.

111. Si pendere te voles, sepone pecuniam, domum, dignitatem: intus teipse considera, nec quatis sis alii credas. Ep. 80.

112. Hoc nos pessimos facit quod nemo vitam suam respicit: quid facturi sumus cogitamus, et id raro: quid fecerimus non cogitamus. Epist. 83.

113. Scit quo exiturus sis, qui unde venerit meminit. Ep. 120.

Vide etiam titulos: Aspectus, sent. 6; Caro, sent. 73; Humilitas, sent. 114; Intentio, sent. 12; Mirabile, sent. 45; Negotium, sent. 24, 25; Prælatio, sent. 16; Cognitionis sui, Examen, Scrutari.

CONSILIUM.

S. ANTONIN. Etymologia. Consilium dicitur quasi considium, eo quod multi consentiant ad conferendum simul. Part. 4, tit. 12, de Dono consilii, cap. 1, § 1.

S. ANSELMUS. Definitio. Consilium est faciendi vel non faciendi, excogitata mentis ratio. Sup. II Cor. 10.

S. BONAVENT. Consilium est appetitus inquisitionis à ratione directus, de his que a nobis sunt facienda, vel non facienda. De septem donis spiritus sancti, in specie, de dono consilii, cap. 1.

Consilium est oculus, et cautio futurorum. Ibid., etc.

HUGO A S. VICTORE. Consilium est examinandum, gubernandumque casuum subtilis animi prospectus. De fruct. carnis et spirit., cap. 12.

Consilium nihil aliud est quam deliberata sententia. Cap. 13, sup. Prov.

Consilium est investigandi appetitus, que de his rebus agendis oritur, quarum penes nos est potestas. Lib. 2, de Fide orth., cap. 22.

Consilium est inquisitio rationis ante iudicium de eligendis. 1, 2, quest. 14, art. 1.

Consilium est aliquid faciendi, aut non faciendi vere excogitata ratio. Lib. 1, de Invent. rhetor.

Tripliciter est genus consilii. Primum est consilium internale, quod quis sibi ipsi infert; secundum est consilium particulare, quod quis alteri offert; tertium est consilium generale, quod quis communitati confert. Part. 1, tit. 4, de Voluntate, cap. 8, § 3.

SENTENTIE PATRUM.

1. Necesse est ut præstantior sit, a quo consilium petitur, quam ille est qui petit. Prosec.

2. Quis enim ei se committat; quem non putet plus sapere, quam ipse sapiat, qui consilium querit?

3. Quid consulas hominem, quem non arbitris posse melius aliquid reperire, quam ipse intelligis? Lib. 2, Offic., cap. 8.

4. Promptius nos justo viro, quam prudenti committimus. Ibid.

5. Prudentissimo cuique causam nostram committimus, et ab eo quidem consilium promptius quam a cæteris poscimus; præstat tamen fidele iusti consilium viri, et sapientissimi ingenio frequenter præponderat. Ibid., cap. 9.

6. In acquirendis consiliis plurimum confert vite probitas, virtutum prerogativa, benevolentie usus, frugalitatis gratia. Prosec.

7. Quis enim in cæno fontem requirat? quis e turbida aqua potum petat? itaque ubi luxuria est, ubi intemperantia, ubi vitiorum confusio, quis inde sibi aliquid hauriendum existimet?

8. Quis non despiciat morum collusionem? quis utilem causam alienam iudicat, quem videt inutilem vite suam?

9. Quid enim tibi prodest habere sapientiam, si consilium neges? si consulendi interclusas copiam, clausisti fontem, ut nec aliis inluat, nec tibi prosit. Lib. 2, de Offic., cap. 12.

10. Degenere animos vita arguit; quomodo enim eum potes iudicare consilio superiore, quem videas inferiore moribus. Prosec.

11. Non eum idoneum putabo, qui mihi det consilium, quod non dat sibi et mihi eum vacare non credam, qui sibi non vacet. Lib. 2, de Offic., cap. 12.

12. Quomodo hic consilii locus, ubi nullus quieti? Ibid.

13. Consilia bona exhauriri nesciunt, et usa augentur. Ibid. cap. 13.

14. Consilii collatio; quo in plures diffunditur; eo retardantior manet, et in suum fontem recurrit. Ibid.

15. Talis debet esse qui consilium alteri dat, ut seipsam formam alii præbeat, ad exemplum bonorum operum; in doctrina, in integritate, in gravitate; ut sit ejus sermo salubris atque irreprensibilis, consilium utile, vita honesta, sententia decora. Ibid., cap. 17.

16. Talis debet esse consiliarius; ut nihil nebulosum habeat, nihil fallax, nihil fabulosum, nihil simulatum, quod vitam ejus ac mores refellat; nihil improbum ac malevolum, quod avertat consulentes. Ibid.

17. Ibi bonum consilium, ubi est Dei verbum. Sup. Psalm. xlv.

S. ANTONIN. 18. In consilio non oportet uti velocitate, sen præcipitate, sed magis maturitate. Part. 1, tit. 4, de Voluntate, cap. 8, § 3.

19. Multa consilia querenda sunt ab incipientibus et simplicibus, scilicet non a multis, sed ab uno de multis agendis. Ibid.

20. Nihil iniquo divite consiliario perniciosus. Part. 3, tit. 3, cap. 1, § 9.

21. Necessarium est consilium ante iudicium de eligendis haberi. Part. 4, tit. 2, de Prudentia, cap. 1, § 4.

S. AUGUSTIN. 22. Lingua dolosa videtur habere pallium consulentis, et habet venenum perimentis. Sup. Psalm. cxxix.

23. Ira repletus, consilii capax esse non potest. Serm. 8, ad Fratres in eremo.

24. Omni petenti a se consilium, quisque dare debet. Lib. 1, de Serm. Dom. in monte.

25. Consilio non opus est, nisi in adversis. Sup. Psalm. xii, vers. 2: Quoadiu ponam consilium?

26. Antequam stes in opere, sta in consilio. Sup. Psalm. 44, vers. 1.

27. Perniciosus est consilium hominis ipsi homini, quo ea querit que sua sunt, non que Dei sunt. Sup. Psalm. cx, vers. 40.

28. Eius in promissionibus sequatur consilium ejus in tentationibus precatur auxilium. Ibid.

29. Consilio indiget pauper; in plenus es consilio; in consilio ille pauper, tu dives es; da consilium, et præstitisti elemosynam. Sup. Psalm. cxxv, vers. 6.

S. BERNARD. 30. Ad consilium impiorum itur quatuor modis. Quidam trahuntur inviti, alii attrahuntur illecti, alii seducuntur ignari, alii sequuntur spontanei. Serm. 35, de Parvis ser.

31. Absque prudentia et benevolentia non sunt

perfecta consilia. Ep. 42, ad Henricum archiepiscop. Senonens.

32. Sacerdotale onus, Episcopale opus cura pastoralis, digne non possunt administrari sine consilio. Ibid.

33. Sermo à Propheta, consilium a sapiente querendum est. Ep. 8, ad Brunonem Colonensem.

34. Secretum consilium, secretum querit auditum. Ep. 107, ad Thomam, Præpositi.

35. Sicut iudici est discernere quod liceat, vel quod non liceat; sic profecto consilii est probare quod expediat, vel quod non expediat. De gratia et lib. arb.

36. Si consulis amico, non erres placere ei, sed rationi. Ep. De Cura et regimine rei familiaris.

37. Facilius de malo exitu consilii redargutio sequitur, quam de bono laus. Ibid.

38. Qui malis consiliis contra proximos saturatus non possunt in mundo, malorum consiliorum pena saturantur in inferno. Serm. 4, Dom. 6, post Pentec.

39. Consilia divina valent ad omnia mala declinanda, et omnia bona consequenda. Ibid.

40. Vix scit aliis consilium dare, qui sibi nescit accipere. Tit. 6 Diabla, cap. 2.

41. Non est pro consilio eligendus juvenis, lascivus, sed senex et expertus. Ibid.

42. Quidquid fit cum prudentium consilio, si aliquid inde evenierit contrarii, minus ei poterit imputari, quam de suo tantum sensu id fecisset. De sex alitis Seraphim, cap. 7.

43. Esto maturus in consilio. In Alph. religio., lect. 18.

44. Perversum consilium quovis veneno perniciosius est suscipientibus. De Malo lingua.

45. Nihil absque consilio faciendum. Ep. ad Joan., monach.

46. In beatitudinis parte ducendum est, malo consilio excidere. Hab. apud. D. Joan. Damasc., lib. 1 Parall., cap. 63.

47. Qui fratrem per sinistra consilia sic incitat, ut illudat: sic armat; ut perinat, ille pessimus est frater. Hom. 7, ad Monach.

48. Omnia fac cum consilio. Sup. Judith., cap. 8.

49. Deum times, omnia agit doctorum consilio. Sup. Ecclesiastic., cap. 32.

50. Qui sine consiliis vivunt; seipsos rerum eventibus præcipites deserunt. Lib. 1 Moral., cap. 11.

51. Vile est constitui, cui robur fortitudinis deest; qui quod tractando invenit, carens viri-

S. DONAVENT.

S. EPPERAM.

EVAGRIUS.

S. EUSEBIUS EMISSEN.

GLOSS. INT.

GLOSSA ORD.

S. GREG. MAG.

- bus, usque ad perfectionem operis non perducit. Valde fortitudo destruitur, nisi per consilium fulciatur: quia quo plus se posse conspiciat, eo virtus sine rationis moderatione deterius in præceptis ruit. *Ibid.*, cap. 16.
- S. HIERONYMUS. 52. Ubi consilium datur, offerentis arbitrium est; ubi præceptum, necessitas est servientis. Lib. 1, *Aversus Jovianum*.
53. Consummatæ sapientie est, ad omnem actum præferendo consilium, nihil facere, quod fecisse peniteat. Ep. 4, *ad Demetriadem*.
54. Superbarum insensatarumque mentium est, suo tantum uti consilio. In *regula monach.*, cap. 7.
55. Nihil agas absque consilio, sed sequere eum, qui magni consilii Angelus est. Lib. 6, in *Isaiam*, cap. 16 super, illud: *Ini consilium*.
56. Non potest ibi maturitas esse consilii, ubi nullus est ordo iudicii. In *Orat. Hieremias*, sup. illud: *Senes defecerunt*.
57. Nonnunquam hominum prava consilia Deus vertit ad rectum. Sup. *Ep. ad Philemonem*, in illud: *Forsitan ideo discessit*.
58. Dei consilio militant, etiam quæ ejus consilio repugnant. Lib. 6 *Moral.*, cap. 12.
- S. GREGORIUS MAGNUS. 59. Dare stulto consilium charitatis est; dare sapienti, ostensionis; dare vero ipsi sapientie, perversitatis. Lib. 17 *Moral.*, cap. 41, sup. illud *Job*, 26: *Cui dedisti consilium*.
60. Grave consilium cordis, omnem inconstantiam vagationis expellit. Lib. 19 *Moral.*, cap. 4.
61. Multi sub specie consulendi, agunt negotium seducendi. Lib. 23, cap. 1.
62. Esse consilium non potest, si intellectus deest; quia qui non intelligit malum, quod agentem gravat, quomodo potest bonum solidare, quod adjuvat? Hom. 19, sup. *Eszech.*
63. Nullus tibi fidelior esse ad consilium potest, quam qui non tua, sed te diligit. Lib. 4, in *Registro*, indict. 9, cap. 33, ep. 33, *ad Venantium cancellarium*.
64. Ibi sunt postulanda consilia, ubi spiritualis scientie gratia conrascit. In 1. *Reg.*, cap. 4.
65. Ab irreligiosis Religionis consilium petere, non est consilium accipere, sed præcipitare. *Ibid.*
66. In rebus dubiis illi consulendi sunt, quibus aperte scitur spiritualia dona non deesse. *Ibid.*
67. Ubi aperta et indubitata necessitas est, ibi non est idonea mora consilii, sed celeritas subventionis. *Prosec.*
68. Ambigua et obscura melius consulendo peraguntur, sed aperta et cognita subveniendæ et festinando sublevantur. *Ibid.*
69. Omnipotens Deus plerumque mutat sententiam, consilium nunquam. Lib. 16. *Moral.*, cap. 4.
70. Summis in rebus citum non oportet esse consilium. Lib. 2, in *Registro*, ind. 10, cap. 6, Ep. 6.
71. Sæpe de causa vite consilium a favoribus mortis quæris qui, dum non te, sed res tuas diligunt, nulla tibi nisi quæ ad tempus placeant, loquuntur. Lib. 4, in *Registro*, ind. 9, cap. 33, Ep. 33, *ad Venantium cancellar.*
72. Si in causa tua hominem consiliarium quæris, consiliarium rogo, hominem justum suscipe. *Ibid.*
73. Sacerdotes toties sumus quoties fratibus bona consilia ministramus. Lib. 5, in 1. *Reg.*, cap. 4.
74. Præstat consilii tarditas inconsideratæ ce- S. GREG. NAZ. leritati. Hab. apud D. Joan. Damasc. lib. 4, *Parall.*, cap. 63.
75. Periculosa est plerumque in omni negotio S. GREGORIUS consiliorum moderatrix adolescentia. NYSS.
76. Neque facile quispiam aliquid earum rerum, quæ sunt recte ab eo factum conperit, a quo non est senectus in consilii societatem adhibita. *De Virgin.*, cap. 23.
77. Sanæ mentis esse dicitur, qui a rectitudi- HUGO A SARON- ne consilii non alienatur. *De animæ medicina*, TO VICTORE. cap. 13.
78. Scande in arcem consilii, et meditare qualiter implere valeas quod faciendum esse didicisti. Lib. 5. *Didascal.*, cap. 9.
79. Consilium hominis sine divino auxilio infirmum est et inefficax. *Ibid.*
80. Bonum est multorum audire consilia, sed HUGO CARD- paucis aperire cor suum. Sup. *Prov.*, cap. 15.
81. Nullus sibi, quamquam scientia præditus, JOAN. CASS. inani timore persuadeat quod possit alterius consilio non egere. *Prosec.*
82. Nam etiamsi iudicium ejus diabolica non fallat illusio, elationis tamen et superbiæ graviores laqueos non evadet. Collat. 16. *Abbat. Joseph.*, cap. 12.
83. Vanum vivendi consilium multorum est S. JOANNES malorum occasio. Hom. 30, sup. *Genes.*, in illud: *Venite, ædificemus nobis civitatem*.
84. Consilio malo deprehenso, tanto minor nascitur confusio, quanto fuerit persona deterior. Hom. 42. *Oper. imperf. sup. Math.*
85. Ipse sibi ipsi infert interitum, qui medentis medici contempsit consilium. Hom. 7, *Ex variis locis, sup. Math.*
86. Non qualitas personarum consulentium, sed natura consilii in omnibus observanda est. Hom. 9, *de laudib. D. Pauli*.

- S. JOANNES DAMASC. 87. Ignorantis est consilium inire, neque quispiam de eo quod cognitum atque exploratum habet, deliberat. Lib. 2, *de Fide orthod.*, cap. 22.
- JOAN. CASS. 88. Res certa est, quod de solis incertis habendum sit consilium. Part. 3, tract. 8, sup. *Magnificat.*
- S. ISIDORUS HISPALENS. 89. Matura consilium, ut perficere possis quod vis; nihil enim ex precipiti magnum, consilii mora melior est. Lib. 2, *de Synonym.*, cap. 12.
- S. JUSTIN. MART. 90. Audiendus est is, qui consilium dat, non docendus. *Epist. ad Zenam*.
91. Falsam gloriam sequuntur ii qui, hominum laudem, auramque popularem aucupantes, proximis consulunt. *Ibid.*
- S. LAURENT. JUSTIN. 92. Nullum sanum consilium, nulla matura potest esse deliberatio, ubi ira passio dominatur. Part. 1, *de Casto convivio*, cap. 11.
- S. MARTINUS PAPA. 93. Nihil agat quisquam, nisi cum determinatione, nil præsumptivè assumat absque consilio. Hab. apud Gratianum in *Decretis*, part. 2, causa 9, quest. 3, can. *Per*.
- S. NILUS. 94. Negligenter et prave viventem ne accersas consilium; malis enim gaudens, bona simul odisse et consulere eadem non potest. *Parænes.* 119.
- PETRUS BLESSENS. 95. Teipsum de te consule, respue blandimenta adulationibus aures claude. *Epist. 132, Ad quemdam Abbat.*
96. Omnia cum consilio fac; castorum enim consiliorum mater, sapientia. *Ibid.*
- PETRUS CELL. 97. Sub pallio consultationis, se offert sæpe venenum deceptionis. Lib. 7. Ep. 9.
- S. PETRUS. 98. Justitia lux rerum, consiliis non velatur obscuris. *Serm.* 9.
99. Consilii suis se diabolus prodit; lapsus querit, precipitia imperat, et tali consilio multos martyres suos facit, sine clamore, dicendo: Si vis Martyr esse, mitte te deorsum. *Serm.* 13.
100. Nihil utilius, nihil tutius salubri consilio. Part. 1. Tract. 1, *de Statu. inter hominis*, cap. 3.
101. Non potest errare, qui cum consilio vivit. Part. 2, sup. *Cantica*, cap. 39.
- S. THOMAS AQUINAS. 102. Secularis vite consuetudo consiliis observandis impedimentum præstat. *Opuscul. contra retrahentes ab ingressu Religionis*, cap. 6.
- S. VALERIUS. 103. Inextricabile profecto malum est, dolosa consilia miscere blanditiis. Hom. 5, *de Oris insolent.*
- SENTENTIA PAGANORUM. 104. Ad res magnas considerandas alios ad consilium adhibemus, nobis ipsis diffidentes, quasi minus ad eas dispiciendas, ac dijudicandas idoneis. Lib. 3, *de Moribus*, cap. 3.
- ARISTOTELES. 105. Prudentis hoc maxime proprium minus est, bene consulare. *Ibid.*, lib. 6, cap. 6.
106. Consilium mulierum est invalidum, sive parum firmum et ratum. 1. *Polit.*, cap. 13.
107. Consilium non est de præteritis, sed de futuris. 6, *Ethic.*
108. Est boni consuli non solum videre, quid agatur, verum etiam providere quid futurum sit. *Orat.* 3, *pro Murena*.
109. Animo consulem esse oportet, consilio, fide, gravitate, vigilantia, cura, toto denique consulti. *Orat.* 37, in *Pisonem*.
110. In secundissimis rebus maxime est utendum consilio amicorum; iisque major quam ante est tribuenda auctoritas. Lib. 1, *Offic.*
111. Est adolescentis majores natu revereri, ex hisque deligere optimos et probatissimos, quorum consilio atque auctoritate nitatur. *Ibid.*
112. Nihil est quod tam deceat quam, in omni re gerenda, capiendoque consilio, servare constantiam. *Ibid.*
113. Non viribus, aut velocitate, aut celeritate corporum res magna geruntur, sed consilio. *De Senectute*.
114. Si quid consilii datum fuerit, memento quos ad consilium adhibueris. In *Enchirid.*, cap. 39.
115. Nihil est de quo quis consilium divinius inire possit, quam de institutione, et sui, et suorum. In *Dialogo Theagis*.
116. Verum bonum, ex honestis consiliis oritur. Ep. 23.
117. Consilium futuri, ex præterito venit. Ep. 83.
118. Non est turpe, cum re mutare consilium. Lib. 4, *de Benef.*, cap. 38.
119. Fluctuamus inter varia consilia, nihil libere volumus, nihil absolute, nihil semper. Ep. 52.
120. Tu metuenda declina, et quidquid consilio prospici potest, prospice. Ep. 98.
121. Pauci sunt, qui consilio se suaque disponunt: cæteri eorum more, que fluminibus innant, non eunt, sed feruntur. *Epist.* 23.
122. Consilia tibi salutifera advoca. *De quatuor virt.*
123. Humana consilia castigantur, ubi se caelestibus præferunt. Lib. 1 *Victor. memorab.*, cap. 6.
124. Adjiçit remediis medicina consilium. Ep. 95.
125. Prudentis proprium est examinare consilia, et non cito facili credulitate ad falsa prolabi. *De quatuor virtutibus*.
126. Consilium peritorum, ex apertis obscura estimat, ex parvis magna, ex proximis remota, ex partibus tota. *Ibid.*

CONSOLATIO.

SENTENTIE PATRUM.

1. Consolatio mitis esse debet, non aspera, quæ magis dolorem leniat, fervorem mitiget. *Sup. Psalm. xxxvii.*
2. Oportet humiliari, qui vult consolari. *Part. 2, tit. 7, de Ira, cap. 2, § 4.*
3. Multi dolores, sed multe consolationes; amara vulnera, sed suavia medicamenta. *Sup. Psalm. xciii.*
4. Qui vult aliquem consolari, nisi condoleat cum illo, non illum erigit; prius cum illo condoleat, et sic eum reficit sermone consolatorio. *Ibid.*
5. Veræ consolationis, et lætitiæ testes et nuntii, sunt suspiria, et lacrymæ. In *Scala paradisi*, cap. 6.
6. Recedit consolatio sponsi, ut absens magis desideretur, desideratus avidius queratur, diu quesitus tandem gratius invenitur. *Ibid.*, cap. 8.
7. Is qui in dolore versatur, solatium offert gemitum societas. *Hab. apud D. Joan. Damasc. lib. 3, Parall. cap. 56.*
8. Dolentem non potest consolari, qui non concordat dolori. In *Proverb. suis, verbo Dolentem.*
9. Aliter consolatur Deus, aliter homo, aliter diabolus; Deus consolatur inspirando, homo sermoneando, diabolus somnando. *Exposit. 2, super Psalm. cxviii, versicul. 12.*
10. Valde dolorem aggravat, dum ille mala irrogat, qui consolari debebat. *Ser. 5, de Apostoli.*
11. Quos amor veritatis afficit, refectio consolationis pascit. In *Fasciulario*, cap. 2, super *ilud Matth. 5: Ipsi consolabuntur.*
12. O quam beata consolatio, quæ divinitus infunditur laborantibus pro Christo. *Ibid.*
13. Divina consolatio sepe per multiloquium denegatur. In *Regula novit.*, cap. 15.
14. Solatium est miseris, socios habere peccatorum. *Lib. 3, in Compendio Theolog. verit.*, cap. 7.
15. Quanto tribulatio, et afflictio intensior, tanto magis promptior consolatio. *De stimulo amoris*, part. 2, cap. 6.
16. Caro misera, insipiens, cæca, demens et prorius insana caro, transitoria, et caduca querit consolationes, imo desolationes. *Ser. 6, de Adventu.*
17. Vilis est, et ad nihilum utilis mundialis consolatio, et (quod magis est metuendum) etiã veræ ac salubris consolationis est impedimentum. *Serm. 4 vigilia Nativit.*
18. Tepidi amant in carne sua terrenas consolationes, sive in verbo, sive in signo, sive in facto, sive in aliquo alio; et si hæc interrumpunt,

non tamen penitus rumpunt. *Serm. 3, de Ascens. Dom.*

19. Cujus ad consolationes terrenas mens inhæret, et penitus in caducis et transitoriis non reunit consolari, ipse Deus sibi profecto celestis subtrahit gratiam consolationis. In *Declamat. sup. Ecce nos.*

20. Frangendus est panis consolationis his, qui in pressuris sunt constituti, sive in languoribus corporis, sive oneris paupertatis, vel in semetipsis, vel in amicis suis. *Volumine 2, in libro de Passione*, cap. 32.

21. Si vis habere ministerium Angelorum, fuge consolationes sæculi. *Ser. 4, sup. Qui habitat.*

22. Pretiosa divina consolatio est, nec omnino tribuitur admittentibus alienam. In *Declamat. sup. Ecce nos.*

23. Infelix solatium est turba miserorum. *S. CESARIUS ARELAT.*

24. Sicut potus aquæ sitiendi in aestu solis, sic sermo consolationis in tribulatione tentationis posito. *Habetur apud Bedam, in suis Scintillis, c. 4.*

25. Quanto gravior est querimonia amici patientis, tanto efficacior requiritur consolatio amici compatientis. *Super cap. 3 Job.*

26. In consolatione interiori spiritus intra sese dilatari debet, quemadmodum tristitia constringitur, et coangustatur. *Sap. Psalm. iv., vers. 1: In tribulatione dilatasti mihi.*

27. Ubi nulla quies, ibi Spiritus sancti consolatio deest. *Super Thren., cap. 3.*

28. Lamenta his, qui sponte patiuntur, nullam consolationem afferunt. *Super Luc., cap. 23.*

29. Pia mens cum se adversa ab hominibus perpeti conspiciat, in divina gratiæ consolatione requiescit. *Lib. 2 Moral., cap. 9.*

30. Consolatio non solum ex consideratione exhibenda est, sed etiam ex justitia conditoris. *Ibid.*

31. Ordo consolationis est ut, cum volumus afflictum quempiam a merore suspendere, studemus prius merendo ejus luctu concordare, postea emolliiri debet animus, ut afflictio congruat, congruens inhaereat, inhaerens trahat. *Lib. 3 Moral., cap. 10.*

32. Dolentem non potest consolari, qui non concordat dolori; quia eo ipso, quo a merentis afflictione discrepat, minus ab illo recipitur, a quo mentis qualitate separatur. *Ibid.*

33. Is qui afflictum consolari desiderat, mensuram necesse est dolori, quem suscipit ponat; ne non solum dolentem non muleat, sed imperate dolens afflictum animam ad pondus desperationis premat. *Ibid.*

34. Dolor consolantis merentium dolori sic iungendus est, ut per temperamentum sublevet, non autem per augmentum gravet. *Ibid.*

35. Laborantem consolari est pariter in labore persistere; quia sublevari est laboris visitatio collaborantis. *Lib. 5 Moral., cap. 5.*

36. Merentium corda consolari, ministerium pietatis. *Lib. 20 Moral., cap. 8.*

37. Festiva consolatio honorum, est consideratio finis malorum; dum enim ex eorum interitu malum conspiciunt, quod evadunt, leve existimant quicquid adversum in hac vita patiuntur. *Lib. 21 Moral., cap. 4.*

38. In Dei causis occupatus, consolatione fulciri debet, non amaritudine deprimi. *Lib. 12, in Registro, indict. 7, cap. 30, ad Petr., subdiac.*

39. Facilis erit consolatio, si inter flagella, quæ patiuntur, ad memoriam delicta quæ fecimus, revocemus, atque hæc non flagella, sed dona cognoscemus. *Lib. 7, in Registro, indict. 2, cap. 125, ep. 123, ad Leandrum, episcopum.*

40. Non est optimus consolator, quem proprii vincunt gemitus, cuius visceribus emolliitis, fracta in lacrymis verba desudant. *Ep. 25, ad Paulam.*

41. Correctionem sequitur consolatio, consolationem salus. In *Regula Monachor.*, cap. 6.

42. Miseri homines perditis consolationibus spiritualibus, querunt solatium in vanis et caducis. *Sup. Gen., cap. 11.*

43. Consolatio temporalis via est ad cruciatum æternum; et cruciatus temporalis, via est ad consolationem æternam. *Ibid.*, cap. 25.

44. Suos ad tempus Dominus relinquit, ut probe qui sint ejus, et ut postea gratior sit consolatio. *Super Job. cap. 30.*

45. Quia Deus misericors est, et probari tentationibus non permittit, non reprobari, cito consolationem infundit. *Ibid.*

46. Non est querenda consolatio mundana, ut perdatur divina. *Sup. Hierem., cap. 35.*

47. Dignus est divinis consolationibus, qui elevavit se a mundanis delectationibus. *Sup. Ezech., cap. 2.*

48. Nimis infidelis Deo est qui, quando Deus eum consolatur, Deo servire vult; sed quando spirituali consolatione destituitur, mox a Deo recedit, et impura sibi, citaque solatia perquirat. In *Speculo spiritali*, cap. 13.

49. Interdum consolatio ab adversitate vincitur. *Hom. 4, de Patientia Job.*

50. Juventa bene actæ vitæ memoria, quasi tranquillitas post tempestatem veniens, conturbatam facie animam consolatur. *Hom. 54, sup. Math.*

51. Ubi afflictio, ibi et consolatio; ubi consola-

tio, ibi et gratia. *Hom. 24, sup. II, ad Cor.*

52. Necessarium est ut mens que internis solatio. *JOAN. TRITH. tis destituitur, ad exteriora convertatur solatia. Orat. 5, in Conventu Abbatum habita.*

53. Cum consolatio non gaudentibus, sed mortis. *PETR. DAM. rentibus debeat, quam consolationem expectare a venturo iudice poterunt, qui se nunc ineptæ lætitiæ male blanda juvenilitate resolvunt? Lib. 5, ep. ad Davavianum fratrem suum.*

54. Quanto quis sibi terrena solatia deesse considerat, tanto magis de propinqua sapienti Spiritus Paracliti presentia confidat. *Lib. 7, ep. 6, ad Agnetem Imperatricem.*

55. Infelicissimum consolationis genus est, de miseris hominum capere solatia. *Lib. 2, ad Eccles. catholice.*

56. Exterior consolatio, interioris et divini consolationis non modicum detrimentum est. *Lib. 1, de Imit. Christi, cap. 10, sect. 2.*

57. Nemo dignus est celesti consolatione, nisi diligenter se exercere in sancta compunctione. *Ibid.*, cap. 20, sect. 3.

58. Excedunt spirituales consolationes, omnes mundi delicias, et carnis voluptates. *Ibid.*, lib. 2, cap. 10.

59. Quanto te plus ab omni creaturarum solatio subtraxeris, tanto in me suaviores (sc. in Deo) et potentiores consolationes invenies. *Ibid.*, lib. 3, cap. 12, sect. 5.

60. Vile est solatium humanum, quod impedit divinum. In *Hortulo rosar.*, cap. 6.

61. O frater amande, consolare et consolaberis. *Ibid.*, cap. 15, sect. 2.

SENTENTIE PAGANORUM.

62. Hæc officia sunt consolationum, tollere scilicet ægritudinem funditus, aut sedare, aut detrahere, aut suppressere, nec pati manare longius, aut ad aliam traducere. *Lib. 3, Tuscul. quest.*

63. Malevoli solatii genus est, turba miserorum. *De Consolat. ad Marciam*, cap. 12. Vide etiam *tit. Afflictio*, sent. 97, 98, 99. *Tentatio*, sent. 256.

CONSTANTIA.

Vide Firmitas, Perseverantia, et Stabilitas.

CONSUETUDO.

Etymologia. Vocatur consuetudo, quia in communi est usu. *Lib. 6, Etymol.*, cap. 3.

Definitio. Consuetudo est, quæ tempore confirmata est, et ad naturam similitudine quam proxime accedit. In *Episc. Canonica*, can. 1.

SALVIAN.

THEOMAS A KEMPIS.

CICERO.

SENECA.

S. ISIDORUS HISPALENS.

S. GREG.

THEAUM.

Consuetudo est jus quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex. Lib. 5, *Etymol.*, cap. 3.

SENTENTIA PATRUM.

- S. AMBROS. 1. Consuetudo boni, usum pravitatis veteris amittit. Lib. 3, de *Virginibus*.
- S. ANTONIN. 2. Mala consuetudo non minus, quam perniciose corruptela vitanda est; quae nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab impiis assumitur. Part. 1, tit. 15, de *Quinta lege*, cap. unico, § 4.
3. Bonarum rerum consuetudo nimia, pessima est. Part. 3, tit. 3, cap. 1, § 9.
- S. ANTONIUS DE PADUA. 4. Anima conglutinatur diabolo, cum male consuetudinis glutino captiva et ligata tenetur. Serm. 2, *Quadr.*
- S. AUGUSTIN. 5. Suspirabam ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate: velle meum tenebat inimicus, et inde mihi catenam fecerat, et constrinxerat me. *Prosec.*
6. Ex voluntate perversa, facta est libido; et dum servitur libidini, facta est consuetudo; et dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.
7. Anusulis quibusdam sibiinet innexis, tenebat me obstructum dura servitus. Lib. 8, *Confess.*, cap. 5.
8. Lex peccati est violentia consuetudinis, qua trahitur et tenetur etiam invitus animus, eo merito quo in eam volens illabatur. *Ibid.*
9. Ad medicum quotidianam medicam addendo, in consuetudinem labitur. Lib. 9, *Confess.*, cap. 8.
10. Consuetudo quasi secunda, et quasi affabrica natura dicitur. Lib. 6, *Musicae*, cap. 7.
11. Haec animae consuetudo facta in carne, propter carnalem affectionem, in Scripturis divinis caro nominatur. *Ibid.*
12. In dolore paries filios, etc. Magnum sacramentum est hujus sententiae, quod nulla abstinentia fiat a voluptate carnali, quae non habeat in exordio dolorem, donec in meliorem partem consuetudo flectatur; quod cum provenit quasi natus est filius, id est ad bonum opus paratus est affectus per consuetudinem bonam; quae consuetudo ut nasceretur, cum dolore reluctatum est consuetudini male. Lib. 2, de *Gens. contra Manich.*, cap. 49.
13. Cum non reguntur motus animi nostri, erumpunt et pergunt in foedissimas consuetudines. *Ibid.*
14. Videmus velut quosdam sensus novos in iudicandis cujusmodi rebus corporeis consuetudine affectos, alia consuetudine deperire. Lib. 6, *Musicae*, cap. 7.

15. Ex consuetudine rerum expertarum, inexpertata opera divina infirmitas metitur humana. Epist. 145, ad *Consentium*.
16. Magni est ingenii sevocare mentem a sensibus, et cogitationem a consuetudine abducere. Ep. 3, ad *Volusian.* et Cicero, lib. 1, *Tuscul.*
17. Veternosae consuetudinis vis, nimis in allo radices habet. Lib. 6, de *Civili Dei*, cap. 12.
18. Male consuetudines magis docendo quam jubendo, magis monendo quam minando tolluntur. Ep. 64.
19. Omne peccatum consuetudine vilescit, et fit homini quasi nullum sit. Homil. 28, ex *Hom. Quinq.*, cap. 3.
20. Cum aliquo dolore a consuetudine revocaris, hoc est quod mordet, sed sanat. Tract. 18, sup. *Joan.*
21. In hac vita meditandum est, ut consuetudo carnis mutetur in melius, ne inordinatis motibus resistat spiritui. *Prosec.*
22. Id agit spiritus in domanda carne, ut solvat male consuetudinis quasi pacta perversa, et fiat pax consuetudinis bonae. Lib. 1, de *Doctr. Christi*, cap. 24.
23. Proclive est humanum genus, non ex momentis ipsis libidinis, sed potius suae consuetudinis aestimare peccata: fit plerumque ut quisque hominum ea tantum culpanda arbitretur, quae suae regionis et temporis homines, vituperare atque damnare consueverunt, et ea tantum probanda atque laudanda quae consuetudo eorum cum quibus vivit, admittit. *Ibid.*, lib. 3, cap. 10.
24. Ex diverso successu, diversa consuetudo; ex diversa consuetudine, diversa est voluntas. De *lxxxiii. Quaestionum*, quaest. 40.
25. Consuetudo, quae longius fuerit protracta et confirmata, non cum parvo labore vitatur, vel expellitur. De *salutar. document.*, cap. 42.
26. Nemo novit, nisi qui expertus est, quam sit difficile consuetudinem extinguere. *Prosec.*
27. Quid laboriosius aut operosius dici, aut cogitari potest, ubi omnes nervos industriae suae animus fidelis exerceat, quam in vitiosa consuetudine superanda? Serm. *Dom. in monte*.
28. Hodie libera voluntate faciunt homines consuetudinem quam, cum fecerint, facile sapere non possunt. L. 2, de *Actis cum Felice*, c. 8.
29. Ratio et veritas consuetudini praeponenda est, sed cum consuetudini veritas suffragatur, nihil oportet firmius retineri. Lib. 4, de *Baptismo contra Donat.*, cap. 5.
30. Veritate manifestata, cedat consuetudo veritati. *Ibid.*, lib. 3, cap. 6.
31. Vincere consuetudinem, dura pugna est. Super *Psal. xxx*, vers. 9.

32. Multi luctantur cum difficultatibus vitiorum suorum, et adhuc consuetudine colligati gemunt tanquam in clausura et compedibus. Super *Psal. cvi*.
33. Violentiae penitendi, cedat consuetudo peccandi. Tract. 49, super *Evang. Joan.*, de cap. 11.
34. Qui faciendo quod malum est, etiam mala consuetudine se implicat, ut ipsa consuetudo mali non eos sinat videre quia malum est, fiunt defensores malorum factorum suorum. Serm. 44, de *Verbis Dom.*
35. Moles imposita sepulcro, ipsa est vis dira consuetudinis, qua premitur anima, nec resurgere, nec respirare permittitur. *Ibid.*
36. Consuetudine maligna pressi, tanquam sepulti sunt. *Ibid.*
37. Ad consuetudinem quarto quodam progressu pervenit anima: Prima, est quasi titillatio delectationis in corde; secunda, consensus; tertia, factum; quarta, consuetudo. *Ibid.*
38. Sis custos male consuetudinis tuae. Ser. 28, de *Verbis Apostoli*.
39. Mala consuetudo frenata restringitur, restricta languescit, languescens emoritur, et male consuetudini bona succedit. *Ibid.*
40. Major consuetudo majorem intentionem flagitat, non levis consuetudo. *Ibid.*
41. Si consuetudine vite hujus accessit concupiscentia, bona consuetudine morigeretur; non eam cedendo satiare, sed resistendo necare. Ser. 2, *Dom. 3, post Epiph.*
42. Sane durum est relinquere consuetam, durius aggredi inconsuetam, sed durissimum est in fornace decoqui continua. Serm. 55, ad *Frates in eremo*.
43. In spiritalia mente suspensa, atque ibi fixa et manente, consuetudinis impetus frangitur, et paulatim repressus extinguatur. Lib. 6, *Musicae*, cap. 11.
44. Nemo consuetudinem rationi, et veritati praeponat; quia consuetudinem ratio et veritas semper excludit. Lib. 3, de *Baptismo contra Donatistas*, cap. 8.
- S. BASIL. MAG. 45. Affectus animae inveteratus, et mali exercitium tempore corroboratum, aegre medelam recipit, aut etiam penitus incurabilis existit, cum in naturam plerumque consuetudo transeat. Concion. 1, sup. *Psal. l*.
46. Consuetudo per longum tempus confirmata, naturae robor accipit. *Quaest. 6, quaest.*
47. Non parvum cartamen est, ipsam consuetudinem superare. *Ibid.*
48. Multi antiqua consuetudine delenti ac superati spurcitiem et abominationem eorum quae

- fiunt, non agnoscunt. Habetur apud div. Joannem Damascen., lib. 3, *Parall.* cap. 59.
49. Consuetudo mala vix aut nunquam superatur. Tom. 2, in *Proverbiis suis*, verbo *Consuetudo*.
50. Voluntas cum aliquam malam consuetudinem vult vincere, patitur in exordio dolores, et super meliorem consuetudinem parit opus bonum, quasi filios. Super *Genesis*, cap. 3.
51. Consuetudo est gravis quaedam, et perniciose catena solvenda utique facilius quam rumpenda. Ser. de *Septem donis Spiritus sancti*.
52. Misera nimium et miserabilis humana fragilitas quae, sine pruritu concupiscentiae, aut impetu desiderii, sola consuetudine ipsa ad illicita trahatur. *Ibid.*
53. Concupiscentia reviviscente sopitur ratio, ligat consuetudo. De *duodecim gradibus humilit.*, gradu 12.
54. Nisi pertinaci studio et prudenti opera expugnata fuerit consuetudo, leniri potest, vinci vix potest. De *vita solitaria*.
55. Cogitatio prava delectationem parit, delectatio consensum, consensus actionem, actio consuetudinem, consuetudo necessitatem, necessitas mortem. De *Interiori domo*, cap. 39.
56. Consuetudo mala: primo, peccata graviora suggerit; secundo, minuit naturalia bona; tertio, reddit promptum ad mala; quarto, praecipitat in peccata; quinto, peccare cogit; sexto, in desperationem inducit, septimo, aeternaliter damnat. Serm. 21, feria 4, post *Dom. 2 Quadr.*, art. 2.
57. Qui sunt in vitiis assueti, quanto sunt antiquiores, tanto sunt stultiores. Ser. 14, *Dom. 16, post Pent.*, art. 1, cap. 5.
58. Sicut ea quae sunt a natura, difficile vel nunquam exui possunt, sic nec ea quae ex consuetudine. Sup. *Sap.*, cap. 12.
59. Facilius est retrahi ab ingressu, quam ab arrepto itinere prave consuetudinis revocari. Lib. 3, *Phaetras*, cap. 12.
60. Qui consuetudinem peccandi fecerit, etiamsi velit, jam se a diaboli laqueis difficile liberare potest. Hom. 14.
61. Introduta alia consuetudine, vetus consuetudo mutatur, quia consuetudo consuetudine commutatur. Lib. 2, *Recognit.*
62. Impossibile est ut repente ac perniciose extingatur, quod vel genuinum situ materiae naturalis obduruit, vel usurpatum diu senio vetustatis inolevit. Epist. 2, ad *Donatum*, cap. 2.
63. Consuetudo impedire non debet, quominus veritas prevaleat, et vincat. *Prosec.*
64. Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est. Ep. 74, ad *Pompeium*, cap. 4.

V. BRIDA.

S. BERNARD.

S. BERNARDIN.

S. BONAVENT.

S. CESARIUS ARELAT.

S. CLEMENS. PAPA.

S. CYPRIAN.

65. Quilibet consuetudo quantumvis vetusta, quantumvis vulgata, veritati omnino est postponenda. Habetur apud Gratianum in *Decretis*, part. 1, dist. 8, can. *Si consuetudinem*.

DIONYSIUS CARTHUS. 66. Sicut consuetudo mala ac vitiosa gignitur ex actibus pravus: sic consuetudo virtuosa oritur et conservatur ex actibus bonis. *De profectu spiritali*, art. 6.

S. DOROTH. 67. Non sunt parva contemnenda; esca enim pessima est consuetudo. Doctr. 3, de *Conscientia*.

68. Nihil pejus pravus moribus cum mala consuetudine. *Ibid.*, doctr. 12.

EPIREM. 69. Gravem puta suffocationem, peccatorum premi consuetudine, neque ab eorum inundatione ad mortis usque horam emergere. *De Recta vivendi ratione*, cap. 5.

70. Relaxationis consuetudo, nunquam austeritatem admittit; semper adificat et destruit, semper peccat et respicit. *Ser. Paroetico*.

S. EUSEBIUS EMISSEN. 71. Mali cuiuslibet passio impugnat me cepit, si non statim penitentem me momordit, cras tanta mihi facilitas huius vitii veniet, et quaedam suavitas, ut revocare me ab illo; et continere non possim. *Prose*.

72. Ita enim eveniet, ut qui primo tempore emendare noluerit, incipit in sequenti nec velle, nec posse. Hom. 3, ad *Monachos*.

73. Obscurat atque obruit intellectum, delicti assiduitas. *Ibid.*

74. Periculosus est male consuetudinis usus, et irrevocabilis ad deteriora descensus. *Ibid.* Hom. de *Initio Quadr.*

GLOSS. INT. 75. Victa consuetudine prava, cautius obtemperabis rationi, ne ad aliquam perniciosam consuetudinem delat. Sup. *Genes.*, cap. 3.

GRATIANUS. 76. Liquido apparet, quod consuetudo naturali iuri postponitur. In *Decretis*, part. 1, dist. 8, can. *Si*.

77. Cum ne sacris canonibus, nec humanis legibus consuetudo obviare monstratur, inconcussa consuetudo servanda est. *Ibid.*, part. 1, dist. 11, can. *Consuetudinis*, § *Ubi*.

S. GREG. MAG. 78. Saepe nonnulli a pravus actibus exire cupiunt, sed quia eorumdem actuum pondere premuntur, in male consuetudinis carcere inclusi, a semetipsis exire non possunt. Lib. 11, *Moral.*, cap. 5.

79. Tenent illum pravae consuetudines, quem semel ceperunt, atque quotidie duriores existunt, et non nisi cum ejus vita finiuntur. Lib. 15, *Moral.*, cap. 5.

80. Difficile est male inchoata corrigere, et semel formata deformiter, in melius reformare. Lib. 32, *Moral.*, cap. 11.

81. Usitata culpa obligat mentem, ut nequa-

quam surgere possit ad rectitudinem: conatur, et labitur, quia ubi sponte perstitit, ibi et cum noluerit coacta cadit. Homil. 31, super *Evangel.*

82. Repti recta quidem deliberando appetunt, sed ad consuetam semper mala recurrunt. Lib. 7, *Moral.*, cap. 13.

83. Cum culpa in usum venerit, ei jam animus etiamsi appetat, debilius resistit. Lib. 4, *Moral.*, cap. 25.

84. Quia quot vicibus pravae frequentationis astringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur. *Ibid.*

85. Valde difficile est ut is, quem post usum male consuetudinis etiam ad ultimum adulationum lingue excipiunt, a mentis suae morte revocetur. *Ibid.*

86. Si parvae rei aditus antequam diu pateat non clauditur, usu fit latior, et erit consuetudine licitum, quod ratione constat esse prohibendum. Lib. 7, in *Registr.*, ind. 2, cap. 119, Ep. 119, ad *Agrippium, episc. Augustadunens.*

87. Difficile surgit, quem moles male consuetudinis premit. Habet. in *Glossa ord.*, super *Joan.*, cap. 11.

88. Consuetudo tempore corroborata pro lege habetur. Lib. 2, de *Theologia*.

89. Egre reprehendis quod sinis consuescere. S. HIERONYMUS. Ep. 7, ad *Lucianum*.

90. Consuetudo est quae aut vitia, aut virtutes alit, quaeque in his plurimum valet, cum quibus ab ineunte aetate simul creverit. Ep. 1, ad *Demetriadem*.

91. In cunctis fere rebus citius assuescitur omne quod leniter est. *Ibid.*

92. Exercenda boni consuetudo et iugi meditatione confirmanda est. *Ibid.*

93. Difficile est ab usitatis desinere, difficile est a consuetudinibus abstrahi; magnum in se consuetudo habet vinculum. Super *Psalms*, cxviii, in illud: *In quo corrigi adolescentior*, etc.

94. Est dulcedo in consuetudine: dulcedine decipiuntur, consuetudine ligantur. Lib. 2, de *Claustro animae*, cap. 15.

95. Peccata ex peccati consuetudine, quasi in naturam convertuntur. Super *Hierem.*, cap. 13.

96. Grave est capi laqueis diaboli; anima enim postea in retibus comprehensa, quasi sus in lili volutabro oblectatur et, in mala consuetudine abrupta, non sentit quidem peccatorum fetorem. Homil. 22, super *Gen.*

97. Nusquam consuetudinem inquiramus; sed ubique quod utile et, si quid est bonum, etiam si non sit consuetudo, fiat a nobis; et, si perniciosum est, etiam si consuetudo sit, fugiamus. *Ibid.* Hom. 56.

S. GREG. NAZ.

S. HIERONYMUS.

S. HILARIUS.

HUGO A. S. VICTORE.

HUGO CARD.

S. JOANNES CHRYSOSTOMUS.

98. Consuetudo, malitiae processu temporis invalescens, tantum facit malum, ut postea non possit aliqua vinci admonitione. *Ibid.* Hom. 59.

99. Consuetudo bono semel recepta, et ab omnibus servata, in longum tempus transit, et nullum tempus extirpare eam valet. Hom. 11, super *Acta Apost.*

100. In humana societate, nihil consuetudine firmitus, nihil constantius. Hom. 7, super I, ad *Cor.*

101. Nihil adeo animos perturbat (etiamsi utilitas secentura expectetur) quam aliquid innovare, et a consuetudine alienum facere. *Ibid.*

102. Quidam scriptorum, secundam naturam consuetudinem appellarunt, quae cum in dogmatibus est, longe firmiter efficitur. *Ibid.*

103. Peccatorum consuetudo, lapsus in pejus trahit. Hom. 23, ad *populum Antiochenum*.

104. Dura res consuetudo, et quae facile mutari non potest, et quae nonnunquam invitio trahit, et volentes committere cogit illicita. Hom. ad *Baptizandos*.

105. Multum consuetudo praevalet, et iura didicit immutare naturae. *Ibid.*

106. Dura ac penitus acuta, et violenta res consuetudo est. Lib. 3, *Adversus vituperatores vitae inobstantes*.

107. Nullo modo permittit, ut improba consuetudo tibi dominetur: verum donec fecens est, pravam radicem e pectore tuo evelle; ne aliqui cum pullulari, ac radices suas alte infixerit, postea non nisi longo tempore, ac magno cum labore extirpari possit. *De Barlaam et Josaphat*, cap. 19.

108. Perspicuum est nihil mala consuetudine onerosius, amarius atque deterius, et bona consuetudine nihil facilius suavis diviniusque. *De parvulis ad Christum trahendis*, consider. 1.

109. Difficile est pravam consuetudinem vincere, pravus usus vix aboletur: assidua consuetudo in naturam vertitur, assiduo usu innaturatur vitium. *Prose*.

110. Animus sceleribus consuetudine adstrictus, divelli ab eis vix potest, nulloque spatio temporis vix exsollescere queunt. Lib. 1, de *Synonymis*.

111. Infelix ego! nunc peccati usui adstrictus detineor, mala consuetudo me sibi graviter implicavit, usus peccandi necessitatis vinculis me adstrinxit. *Prose*.

112. A delicio discedere velle, et non valeo; quanto a lapsu resurgere, et non valeo usui repugnare; trahor boni amore, retrahor fialae consuetudinis lege.

113. Longa consuetudo in me, vim sibi et le-

gem fecit: longus peccandi usus me superatum obtinuit, peccata mea consuetudine duraverunt.

114. Volo agere bonum, sed desideria consuetudine non sinunt: consuetudine peccandi quando nescio, sic delinquo peccati usum, et quando non opto, incurro.

115. Repugnante carnali consuetudine, implere bona non valeo; pravo usui contraire nitor, sed carnis desiderio aggravor.

116. Ad justitiam me amor erigit, sed ad peccatum consuetudo constringit. Lib. 1, de *Synonymis*.

117. Saepe natura moribus immutatur, saepe natura consuetudine superatur. *Prose*.

118. Assiduitas enim mores facit, jugis usus in naturam se vertit. *Ibid.*, lib. 2, cap. 12.

119. Usus difficile vincitur, consuetudo vix superatur, quod inoleverit non facile tollitur. *Ibid.*, cap. 12.

120. Multa sunt consuetudine vitata, multa pravo usu presumpta; adime consuetudinem, serva legem. *Prose*.

121. Cedat consuetudo auctoritati, pravum usum lex et ratio vincat. *Ibid.*, cap. 16.

122. Per assiduitatem cito peccat homo; saepe quos voluitas non potuit, assiduitas superavit. *Ibid.*, cap. 4.

123. Peccatum admittere, cadere est in puteum; consuetudinem vero peccandi facere, os putei est coangustare, ne is qui cecidit valeat exire. *Prose*.

124. Nequissimum est peccare, pejus peccandi consuetudinem facere: ab illo facile, ab hoc cum magno labore resurgitur, dum male consuetudini repugnat. Lib. 2, de *Summo bono*, cap. 23, sent. 4.

125. Usui peccandi, quasi quadam lege homo tenetur adstrictus, ut etiam quando non vult, peccatum admittat. *Ibid.*

126. Multum veri amor agit in homine, sed resultat caro male consuetudinis lege. *Ibid.*, cap. 23, sent. 8.

127. Consuetudo cum re nulla, quae mundum attingit, habenda est, sed cum eo quod ad virtutem nos perlicit. Ep. ad *Zenam*.

128. Gratia indigent non mediocri, qui inveteratos cupiunt, et volunt abovere mores. Part. 1, de *Casto convivio*, cap. 7.

129. Obruti pessima consuetudine, tanquam quodam arenae aggere, nisi grandi ac terribili voce exciterent, e monumento resurgere nequeunt. *Ibid.*

130. Mala consuetudo non minus, quam pernicioosa corruptela abijcienda et vitanda est; quae

S. JUSTINUS MANT.

S. LAURENTIUS JUSTIN.

NICOLAUS PAPA.

- nisi citius radicibus evellatur, in privilegiorum jus ab impiis assumitur. Habet apud Gratian. in *Decret.* part. 4, dist. 8, can. *Mala*.
- S. NILUS. 131. Si consuetudine aliqua mala detentus fueris, paulatim eam rescinde, et sine ullo negotio ab anima spinam eradicabis. *Parænesi* 116.
132. Consuetudo eos, qui volunt omnino recedere, ad se retrahit. *Prosec.*
133. Assidui enim ad ea, a quibus discissimus, ab instituto cursu nos retrahunt, et progressi non sinunt, sed ad pristina mala nos redire compellunt. *Ibid.*, in *Libro ascetico*.
134. Magna est consuetudinis vis; ad se nos trahit, nec ad instituta virtutis studia reverti permittit. *Ibid.*
135. Ex consuetudine habitus, ex habitu natura proficitur; naturam porro mutare difficillimum est. *Prosec.*
136. Licet enim vi paulisper inclinetur, celeriter tamen ad seipsam recurrit.
137. Movetur illa quidem a propriis terminis, sed nunquam plane transeatur, nisi magnus et assiduus labor contrarium habitum introducat. *Ibid.*
- PHILO JUD. 138. Inveterata consuetudo plerumque tantum potest, quantum natura, ita ut gravissima queque reddat tolerata facilia, omni terrore semoto. *De Abraham*.
- THALASSIUS. 139. Malitia inveterata, longa opus habet exercitatione; solo clarior enim consuetudo haud cito immutatur. *Hecatontade* 1, sent. 7.
- S. THEOPHILUS PATRIARCHA. 140. Consuetudo peccandi, peccatores facit horribiles. Lib. 2, super *Evang.*
- THOMAS A KEMPIS. 141. Grave est assueta dimittere, sed gravius contra propriam voluntatem ire; sed si non vincas parva et levia, quando superabis difficiliora? *Prosec.*
142. Resiste in principio inclinationi tuæ, et malam dediscas consuetudinem, ne forte paulatim ad majorem te ducat difficultatem. Lib. 1, *de Imit. Christi*, cap. 11, sect. 6.
143. Certa viriliter: consuetudo consuetudine vincitur. *Ibid.*
144. Mores in animo vehementer corroborati, aegre expungi, atque obliterari possunt. In *Vita Barlaam et Josaphat*, cap. 23.
- SENTENTIE PAGANORUM.
- ARISTOTELES. 144 bis. Facilius sanari possunt qui ex consuetudine, quam qui ex natura incontinentiam contraxerunt. *Prosec.*
145. Facilius est enim consuetudinem mutare quam naturam, et si natura similis est consuetudo. Lib. 7, *de Moribus*, cap. 10.
146. Consuetudo est altera natura. 7, *Ethic.*

147. Difficile est resistere consuetudini, quia assimilatur nature, facilius tamen est transmutare consuetudinem. *Ibid.*
148. O consuetudo peccandi? quantum habes jucunditatem in improbis et audacibus, cum pena abest et licentia consecuta est. *Orat. 8 in Verrem*, lib. 3, act. 4.
149. Ita serpit illud insitum in natura malum consuetudine peccandi libera, ut finem statueret homo sibi vix possit. *Ibid.*
150. Consuetudinis magna vis est. Lib. 2 *Tuscul. quest.*
151. Consuetudo laborum, perpressionem dolorum efficit faciliorem. *Prosec.*
152. Nam ferre laborem, contemnere vulnus, consuetudo docet. *Ibid.*
153. Nunquam naturam mos vincit, est enim ea semper invicta. *Ibid.*, lib. 3.
154. Assiduitate nimia facilitas magis, quam facultas paratur. Lib. 6, Ep. 28, *ad Quadratum*.
155. Nihil tam miserum est, quam quod in naturam consuetudo perduxit. Lib. *de Divina provid.*, cap. 4.
156. Facit consuetudinem peccandi, multitudo peccantium. Lib. 1 *de Clementia ad Neronem*, cap. 21.
157. Consuetudo rebus affert constantiam. *De Tranquillit.*, cap. 1.
158. Voluptatibus se immergunt, quibus in consuetudinem adductis carere non possunt. Ep. 39.
159. Desinit esse remedio locus, ubi quæ fuerant vitia, mores sunt. *Ibid.*
160. Inter causas malorum nostrorum est, quod nec ratione componimus, sed consuetudine abducimur. Ep. 123.
161. Bona consuetudo excutere debet, quod mala instruit. *De Moribus*.
162. Omnia consuetudine vim suam perdunt. Lib. 4, *Natural. quest.*, cap. 13.
163. Primum facilius est excludere pernicioosa quam regere, et non admittere, quam admissa moderari. *Prosec.*
164. Nam, cum se in possessione posterunt, potentiora rectore sunt, nec recidi se minuire patiuntur. Lib. 1 *de Ira*, cap. 7.
165. Gravisimum est imperium consuetudinis. In *Proverb.*
- Vide etiam tit. *Compunctio*, sent. 25; *Cura*, sent. 46; *Juramentum*, sent. 62; *Labor*, sent. 22; *Lascivia*, sent. 22; *Licentia*, sent. 37; *Mores*, *Peccatum*, sent. 1, 10, 33, 199, 217, 241; *Recidivatio*, sent. 54; *Usus*, per totum.

CICERO.

PLINIUS II.

SENECA.

- CONTEMPLATIO.
- Definitio. Contemplatio vera et perfecta, est collectio affectionum, et omnium virium animæ, ad cognoscendum cum delectatione, et admiratione mentis aliquid de natura divina. *De Paradiso animæ*, part. 4, *de Virtut.*, cap. 33.
- S. ALBERT. MAG. Contemplatio est elevatio mentis per considerationes, quibus quasi volat, dum supra se tendit. Part. 4, titul. 10, cap. 5, § 3.
- S. ANTONIN. Contemplatio est elevatio mentis per considerationes, quibus quasi volat, dum supra se tendit. Part. 4, titul. 10, cap. 5, § 3.
- S. AUGUSTIN. Contemplatio est perspicue veritatis jucunda admiratio. *De Spiritu et anima*, cap. 38.
- Contemplatio est actionum omnium finis, atque æterna perfectio gaudiorum. Lib. 1, *de Trin.*, cap. 8.
- S. AUGUSTIN. Contemplatio est mentis in Deum suspensa quodam elevatio, æternæ dulcedinis gaudia degustans. *De Scala Paradisi*, cap. 1, et S. Bernard. In *Scala claustral.*
- S. BERNARD. Potest contemplatio definiri, verus certusque intuitus animi de quacunque re, sive apprehensio veri non dubia. Lib. 2, *de Consider.*
- S. BONAVENT. ET JOAN GERS. Contemplatio est perspicax, et liber animi intuitus in res perspicendas usquequaque diffusus. Part. 3, in *Centiloquio*, sect. 46, et Joan. Gers., part. 3, *de Medit.* consid. 12.
- S. GREG. MAG. Contemplatio est virtus per quam non solum ipsa scriptura condita recognoscitur; sed per quam nondum condita conderetur, et per quam condita ad Dei voluntatem quotidie disponatur. Lib. 3, *Moral.*, cap. 5.
- HUGO A S. VICTORE. Contemplatio supernorum, est per sublevata mentis jubilum, mors carnalium affectuum. *De fructibus carnis et spiritus*, cap. 17.
- HUGO CARD. Contemplatio est libera mentis perspicacia in sapientie spectaculo cum admiratione suspensa. *Sup. Ep. ad Galat.* cap. 3.
- S. LAUR. JUST. Contemplativa vita, est charitatem Dei tota mente tenere, et ab exteriori actione quiescere, soli Conditori desiderio inherere, et calcatis curis omnibus, ad intuendam Creatoris faciem animo inardescere. Part. 1, *de Ligno vite*, tract. 13, *de Oratione*, cap. 8.
- S. PROSPER. Contemplatio nihil aliud est, quam rerum latentium, futurarumque notitia. *Prosec.*
- Sive vacatio ab omnibus occupationibus mundi; sive divinarum studium litterarum.
- Sive (quod his probatur esse perfectius) est ipsa visio Dei. Lib. 1, *de Vita contempl.*, cap. 13.
- S. THOMAS AQUINAS. Contemplativi dicuntur, non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam suam deputant. 2, 2, quest. 81, art. 1, ad. 5.
- S. BERNARDUS. Divisio. Quatuor sunt species contemplationis. Prima et maxima contemplatio, est admiratio majesticæ; secunda, est intuens judicium Dei; tertia occupatur vel potius otium circa memoriam beneficiorum Dei; quarta in sola requiescit expectatione promissorum. Lib. 3, *de Consider.*
- Contemplationis partes sunt quatuor, scilicet HUGO CARD. consideratio æternorum cum desiderio; gaudium in Spiritu sancto; scripture meditatio; mentalis oratio. *Super I. Regum*, cap. 1.
- Differentia.* Aliud est contemplatio, aliud est meditatio. Meditationis est persecutari occulta; contemplationis, admirari perspicua: per meditationem ad bonum instruimur, per contemplationem in bono solidamur. Part. tract. 2, cap. 15.
- CONDITIONES CONTEMPLATORIS.
1. Vitæ contemplativæ sectator ad Conditem s. PROSPER. suum corde illuminandus accedat, ipsi contemplando, atque instabiliter perfructuo vigilanter inserviat. *Prosec.*
2. Ipsum jugiter concupiscat, præ amore ejus omnia (quibus inde potest averti) fugiat.
3. Omnes cogitationes suas, ac totam spem ex illius delectatione suspendat.
4. Litterarum divinarum sacris meditationibus vacet, in his se divinitus illuminatus oblectet.
5. Ibi se totum velutin speculo quodam refulgente consideret.
6. Quod in se pravum deprehenderit, corrigat; quod rectum est, teneat; quod deforme, componat; quod pulchrum, excolat; quod sanum, servet; quod infirmum, assidua lectione corroboret.
7. Domini sui præcepta infatigabiliter legat, implebiliter diligat, efficaciter impleat; et quid sibi cavendum, quidve sectandum sit, ex eis sufficienter instructus agnoscat.
8. A strepitu negotiorum secularium remotissimus, ea ferventer excogitet, quibus animum suum in desiderium future remunerationis inflammat.
9. Studiis spiritualibus, quibus in dies singulos melior ac melior fiat, invigilet.
10. Amet otium sanctum, in quo exerceat animæ suæ negotium.
11. Mortuum sibi deputet mundum, ac mundiblandimentis, illecebrisque exhibeat crucifixum.
12. Delectationis spectaculorum presentium incomparabiliter anteponat sui Creatoris intuitum.
13. Semper se proficientem successu in fastigium divinæ contemplationis attollat.
14. Nunquam, ne ad momentum quidem, a promissionibus futuris considerandis aversus, ad terrena respiciat.
15. Eo aciem mentis indesinenter intendat, quo pervenire desiderat.
16. Beatitudinem vite future ante oculos animisui proponat et dirigat.

17. Non metuat aliquid temporale, nec cupiat; ne aut metus amittendae rei temporalis, aut cupiditas acquirendae, intentionem mentis ejus emolliat.

18. Non eum blanda corrumpant, nec adversa concutiant.

19. Non eum inflet opinio secunda, nec sinistra deiciat.

20. Nec falsa vituperatio, sive laudatio augeat ejus gaudia, aut minuat.

21. Non gaudeat de temporalibus omnino, nec lugeat.

22. Inter laeta invecus ac tristia unam faciem animo constanti obtineat.

23. Nec pectori ejus stabilem firmitatem (quidquid promittit mundus, aut minatur) excutiat.

24. Sed idem semper ac sibi similis perseverans, mundi hujus damna, simul ac luera non sentiat.

25. Et cum haec, atque his similia contemplativae vitae desiderio affectus impleverit, non se hoc jam omni parte perfectum, sed perlicendum in illa beata vita (quae futura est) immobiliter credat. Lib. 1 de Vita Contemplat., cap. 8, per totum.

SENTENTIAE PATRUM.

S. ANTONIUS
DE PADUA.

1. Mens contemplativa, si multis et variis cogitationibus dilatatur, in contemplationis volatu praepeditur. *Prosecc.*

2. Sed si ordinata, et in unum collecta confert volare, ipsius contemplationis gaudio perfruitur. *Serm. in Septuag.*

S. AUGUSTINUS.

3. Contemplatio non est in arbitrio contemplantis, sed in dispositione Creatoris qui, cui vult, quando vult, et quomodo vult, dulcedinem contemplationis infundit. *Serm. Dom. 15 post Trinitat., cap. 17.*

4. Contemplatio illa est species, quae rapit omnem animam rationalem desiderio sui, tanto ardentiorem, quanto mundiorem, et tanto invidiosam, quanto ad spiritalia resurgentem; tanto autem ad spiritalia resurgentem, quanto a carnalibus morientem. Lib. 2 de Trinitate.

5. Haec est vita cordis nostri, cum Deum summum contemplatur, et ipsa sua contemplatione suaviter reficitur. *Prosecc.*

6. Nihil enim ad beatam vitam praestantius videtur, quam velut clausis sensibus extra carnaem mundi que affectum quiescentem intra semetipsam converti, alienamque effectum a mortalium cupiditatibus, sibi soli et Deo loqui. *De spiritu et anima, cap. 14.*

7. Illa contemplatio summam quietem habet, quae in aeterno Dei regno tribuitur. Lib. 2, *Quaest. Evang.*, quaest. 39.

8. Multae sunt contemplationes, quibus anima devota mirabiliter pascitur, sed in nulla earum ita delectatur et requiescit anima, sicut in Deum, et quando Deum solum cogitat et contemplatur. *De Medit., cap. 37.*

9. Lectio inquiri, meditatio invenit, oratio postulat, contemplatio degustat. *Prosecc.*

10. Lectio quasi solidum cibum ori apponit, meditatio masticat, et frangit, oratio saporem acquirit, contemplatio est ipsa dulcedo, quae iucunditat et reficit.

11. Lectio in cortice, meditatio in adipe, oratio in desiderio postulatione, contemplatio in adeptu dulcedinis delectatione. Lib. de Scala Paradisi, cap. 2.

12. In contemplatione ita consumuntur et absorberentur carnales motus ab anima, ut in nullo caro spiritui contradicat, et fiat homo quasi totus spiritalis. *Ibid., cap. 5.*

13. Oratio cum devotione contemplationis est acquisita; contemplationis adeptio sine oratione, aut rara, aut miraculosa. *Ibid., cap. 11.*

14. Mandatus oculus, simplexque redditus, aptus et idoneus erit ad contemplationem. Lib. 2 de Ser. Dom. in monte.

15. Tanta in contemplanda veritate voluptas est, quantacumque ex parte eam quisque contemplari potest; tanta puritas, tanta sinceritas, tanta indubitata rerum fides, ut anima toti tota inhærere veritati desideret. *De quantitate animae, cap. 33.*

16. Contemplatio merces est fidei, cui mercedi per fidem corda mundantur. Lib. 1 de Trinitate, cap. 8.

17. Sensus interior reficitur in contemplatione divinitatis; sensus exterior in contemplatione humanitatis. *De Spiritu et anima, cap. 9.*

18. Mens illa quae ima deserit, summa petit, et de summis Furibus contemplatur solem iustitiae aequalis obtulibus. *Prosecc.*

19. Nihil tam pulchrum atque jucundum, quam ipsum solum mentis intuitu, et cordis aviditate contemplari Deum. In lib. *Medit., cap. 27.*

20. Mens ineffabili Dei illecebra dulcedine, quodammodo sese sibi furatur, imo rapitur, atque labitur a seipsa, ut Deo fruatur ad jucunditatem. In *Manuali*, cap. 20.

21. Aliquando intromittit me Domine in affectum multum inusitatum introrsus ad nescio quam dulcedinem, sed recido in hac erummosis ponderibus. Lib. 11, *Confess., cap. 40.*

22. In spiritalia mente suspensa, atque ibi fixa et manente, consuetudinis impetus frangitur, et paulatim repressus extinguitur. Lib. 6, *Mistica*, cap. 11.

23. Nondum habet ad aeterna contemplanda idoneam mentis aciem, qui visibilibus tantum, id est, temporalibus credit. *De Vera relig., cap. 54.*

S. BASILIUS
MAGNUS.

24. Si spiritualis es, et altiora sapis, ascende cogitatione ad pulchritudines Angelorum, contemplantare in ipsis iustitiae fructus. *De Paradiso.*

S. BERNARDUS.

25. Qui mentem pacificam et serenam habent, de supernis dulcius sapient et subtilius vident. *Serm. de Donis Spiritu sancti, cap. 7.*

26. Duo sunt beate contemplationis excessus; in intellectu unus, et alter in affectu, unus in lumine, alter in fervore; unus in agnitione, alter in devotione. *Serm. 49, super Cantica.*

27. Non est in hac vita copia contemplandi, nec diuturnitas otii, ubi officii et operis cognitio urget, instantiorque utilitas. *Ibid., serm. 58.*

28. Contemplatio fugat vitia, fundat virtutes, iniat ad sapientiam, servat humilitatem. Lib. 5, de Consilio.

29. Viscus contemplationis est amor possessio, affectus cognationis, cupiditas honoris, et carnis voluptas; quibus anima inviscatur et irreficit, ne penitus contemplationis per plateas supernae Sion volare possit. In libro *Medit., cap. 14.*

30. Nihil in hac vita dulcius sentitur, nihil avidius sumitur, nil ita mentem ab amore mundi separat, nil sic animam contra tentationes roborat, nil hominem ita excitat, et adjuvat ad omnem laborem, quam gratia contemplationis. *Ibid., cap. 7.*

31. Qui contemplationi vult vacare, necesse est ut discat nequiescere non solum ab operibus malis, sed etiam a cogitationibus supervacuis. *De Interiori domo, cap. 70.*

32. Veritatis contemplatio in hac vita inchoatur, sed in futura jugi perpetuitate celebratur. *Prosecc.*

33. Per veritatis contemplationem eruditur homo ad iustitiam, consummatur ad gloriam. *Ibid., cap. 70.*

34. Gratia contemplationis cor ab omni mundano amore non solum emundat, sed sanctificat, et animum ad celestium amorem inflammat. *Ibid.*

35. Qui divina inspiratione ad contemplationis gratiam promovetur, quassam arrhas futurae illius plenitudinis accipit, ubi sempiternae contemplationis perpetuo inhærebit. *Ibid.*

36. Contemplationem sola unctio Spiritus doct; plus valet hic jubilus cordis, quam strepitus oris; motus gaudiorum, quam sonus laborum, consonantia voluntatum magis quam vocum. *Serm. 4, sup. Sane Regina.*

37. Contemplatio est cibus in hac vita, potus in futura; ebrietas in ultimo. In *sententiis*, verbo *Contemplatio.*

38. Contemplativi alii ascendunt et cœruunt alii rapiuntur et descendunt. *Ibid.*, verbo *Contemplativi*

39. Sicut mea non tibi Domine perfecte placet ablata, nisi mecum; sic bonorum tuorum contemplatio reficit me quidem dulciter, sed non saliat perfecte, nisi tecum. Volum. 2, de Amore Dei, cap. 1.

40. Dormiens in contemplatione, Deum somniat. *Serm. 18, super Cantica.*

41. Humanas animas liberiores esse necesse est, cum se in mentis divinae speculatione conservant; minus vero cum dilabuntur ad corpora, minusque etiam cum terrenis artibus cogitantur. *Prosecc.*

42. Nam ubi oculos a summae lucis veritatis ad inferiora et tenebrosa deiecerint, mox insitiae nube caligant, et perniciosis turbantur affectibus. Lib. 3, de Consolatione philosophiae, prosa 2.

43. In Dei summae intelligentiae cacumen si possumus, per contemplationem erigamur; illic enim ratio videt, quod in se non potest intueri. *Ibid., lib. 3, prosa 5.*

44. Mentis excessus tribus modis fit: fit mentis S. BONAVENTURAE dilatio mentis sublevatione, et mentis alienatione. *Sup. Psalm. cxv.*

45. Septem sunt gradus contemplationis secundum fratrem Agidium: primus est ignis; secundus, unctio; tertius, extasis; quartus, contemplatio; quintus, gustus; sextus, requies; septimus, gloria. *Sup. Luc., cap. 9.*

46. Vita contemplativa est plena discretionis, plena devotionis, plena charitatis, plena securitatis, plena tranquillitatis, plena suavitate, plena agilitate. *Ibid.*

47. Ad contemplationem gradus anima ignitur, ignita ungitur, uncta rapitur, repta speculatur, vel contemplatur, contemplanis gustat, gustans quiescit. *De septem gradibus contemplationis.*

48. Si coelestia contemplaris, quomodo jam non in caelis commemoraris, qui coelestibus spiritalibus in vita assimilaris? In *Soliloq.*, cap. 12.

49. O Domine Deus si tam nobilis est dolor, quam dulcis est tuae dulcedinis sapor? *Prosecc.*

50. Si tanta virtutis est modica degustatio, quantum jucunditatis habet felix inebriatio? *Ibid.*

51. Oportet verum contemplatorem mori mundum, ut mundus sibi moriatur, ut in nullo contemplatio ejus impediatur. In *Invenibus aeternitatis, de Itin. 3, distinct. 6.*

52. Proprium est contemplationi, jucunditatis suae spectaculo cum admiratione inhærere. *Ibid., de Itin. 3, dist. 4.*

53. Qui versatur in contemplatione, Deo (quan-

BOETIUS.

S. BONAVENTURAE.

CLEMENS
ALEX.

- tum fieri potest) assimilatur. Lib. 4, *Sromat.*
- S. CYRILLUS
HIERSOL. 54. Tanto major unicuique apparet Deus, quanto majori contemplatione cor exaltatur. *Catechesi* 9.
- S. DIADOC. 55. Omnem spirituale contemplationem antecedant tanquam duces, fides spes, charitas, sed magis charitas. *Prosec.*
56. Fides enim et spes docent contemnere ea, quæ videntur; charitas vero animam cum ipsis Dei virtutibus copulat, pervestigans sensu quodam mentis eum, qui videri non potest. *De perfect. spirituali*, cap. 1.
- DIONYSIUS
CARTHUS. 57. Non potest ad divinæ contemplationis dulcedinem cor secularibus plenum negotiis aspirare, sed oportet, ut sæculo moriatur. *De mortific. vi-vific.*, art. 12.
58. Ad divinum celestiumque honorum speculationem non potest anima elevari, nisi a terrenis et exterioribus rebus, a passionum et vitiorum tumultu, atque a carnalibus deliciis stadat expurgari. *Ibid.*
59. Animæ contemplanti nihil tædiosius est, quam circa exteriora et temporalia occupari, quoniam tota sua intentio, affectio, et delectatio est in Deo. *De Prospect. spirituali*, art. 19.
60. Nisi quis passionem Christi in contemplando, pro fundamento sibi constituerit, quando altius ascenderit, tanto profundius se casurum noverit. *De Perfect. charitatis*, art. 44.
- S. EDMUNDUS. 61. Quot malis cogitationibus anima est ducta, tot malis obstaculis in contemplatione est impedita. In *Speculo Ecclesie*, cap. 29.
62. Tres sunt gradus contemplationis. Primus est quod anima revertatur, et recolligat se totaliter intra semetipsam. Secundus est quod ipsa se videat qualis sit totaliter collecta. Tertius est quod anima se eleveat ultra seipsam, et nitatur respicere suum gradum in sua natura interiori. *Ibid.*, cap. 29.
- ETAGRIUS. 63. Cor castum, contemplationum portus est. Habetur apud D. Joan. Damasc., lib. 2, *Parall.*, cap. 92.
- S. FRANCISCUS
ASSISIENSIS. 64. Nunquam qui vult apparere potest venire ad contemplationem. Habetur apud D. Bonavent., serm. 20, in *Hexam.*
65. Contemplatio non potest esse, nisi in summa simplicitate; et summa simplicitas non potest esse, nisi in maxima paupertate. *Ibid.*
- GILBERTUS
ANGLIUS. 66. Contemplatio sapientie, æterna refectio est. Serm. 23, sup. *Cantic.*
67. Pulcherrimus contemplationis locus est, ubi simplex consideratio fidei coelestes et suave olentes aspergit affectus, et æterni luminis gratiam spirat. *Ibid.*, serm. 27.

68. Primus contemplationis modus, purissimorum est: secundus cruditorum, ultimus simplicium. *Ibid.*, serm. 43.

69. Dulcedo contemplationis brevis est, et rara, propter gravedinem carnis, quia terrena inhabitatio aggravat sensum multa cogitantem. Sup. *Cant.*, cap. 2.

70. Tres sunt gradus contemplationis. Primus, s. ut se mens ad se colligat; secundus, ut videat qualis est collecta; tertius, ut super semetipsam surgat, ac se contemplationi auctoris invisibilis intendendo subjiciat. Hom. 17, sup. *Ezechielem*.

71. Mens ad contemplanda interna non perducitur, nisi ab his, quæ interius implicant, studiose subtrahantur. Lib. 3, *Moral.*, cap. 22.

72. Mens nullo modo ad vim intimæ contemplationis rapitur, nisi studiose prius a terrenorum desideriorum tumultu sopiatur. *Ibid.*

73. Humana mens in contemplationis arce sublevata, tanto semetipsam durius de superfluis cruciat, quanto nimis subtile conspiciat esse quod amat. *Ibid.*, cap. 24.

74. Sæpe pigras mentes amor ad opus excitat, et inquietas in contemplatione timor refrenat. Lib. 6, *Moral.*, cap. 17.

75. Necessè est ut quisquis ad contemplationis studia properat, semetipsum prius subtiliter interroget quantum amat. *Ibid.*

76. Prius mens ab appetitu gloriæ temporalis, atque ab omni carnalis concupiscentiæ delectatione tergendâ est, et tunc ad arcem contemplationis erigenda. *Ibid.*

77. Quisquis divinæ contemplationis arce sustollitur, in illa cuncta illuminante luce respicit, et quod se mirabiliter terreat, et quod ineffabiliter delectet. Lib. 4, in *I Regum*, cap. 1.

78. Qui contemplationis arcem tenere desiderant, prius se in campo operis per exercitium probent. Lib. 6, *Mor.*, cap. 17.

79. Qui sanctæ contemplationis penis ad coelestia intuentia se erigunt, eo subtilius, si quid in seipsis vitiosum latebat inveniunt, quo ad divinæ lucis claritatem viciniis accedunt. Sup. *Psalin. Penitent.* in *Psalin.* iv, vers. 18.

80. Comedere animæ, est supernæ lucis contemplationibus pasci. Lib. 3, *Moral.*, cap. 7.

81. Sicut sepulcrum locus est, quo absconditur corpus, ita divina contemplatio quoddam sepulcrum est mentis, quo absconditur. *Ibid.*, cap. 6.

82. Quasi mortui mundo in sepulcro abscondimur, cum mortificati exterius in secreto internæ contemplationis celâmur. *Prosec.*

83. Qui mortificare se appetit, valde ad inventam requiem contemplationis hilarescit. *Ibid.*

84. Qui semel se ad appetenda visibilia foras fudit, a contemplandis invisibilibus intus evanuit. Lib. 25, *Moral.*, cap. 7.

85. Necessè est ut si vere intendimus illuminata cernere, studeamus mentis oculos ad ipsum illuminans lumen aperire. Lib. 23, *Moral.*, cap. 1.

86. Quotiescunque sanctum contemplationis ardor in altum rapit, se procul dubio loties sub se relinquit. Lib. 2, *Dialog.*, cap. 3, verbo *Duobus*.

87. Plerumque qui plus in contemplatione rapitur contingit ut amplius in tentatione fatigetur, ne de his ad quæ mens rapta est, extollatur. Hom. 4, super *Ezechiel*.

88. Contemplativa vita amabilis valde dulcedo est, quæ super semetipsam animam rapit, coelestia aperit, terrena autem debere esse contemptui ostendit, spiritualia mentis oculis patefacit, corporalia abscondit. *Ibid.*, Hom. 14.

89. Mens quæ in æternorum honorum contemplatione se noviter elevat, ad ea tanto tardius assurgit, quanto humanitatis suæ familiares tenebras velocius non deponit. *Prosec.*

90. Quia, dum a se abjicere mundanas curas non prævaleat, velut in oculis gestat pulverem qui id quod cupit, contemplando videre non potest. Lib. 4, in *I Reg.*, cap. 1.

91. In Dei contemplatione protegemur, ne diabolica tentatione velut solis ardore denigemur. *Ibid.*, lib. 5, cap. 4.

92. Ipsa spiritualis lætitia se menti non infundit, quæ temporalis vite angustias transgredi contemplando non novit. *Ibid.*

93. Contemplatio internæ lucis, splendida valde atque clarissima dies est. *Ibid.*

94. In contemplatione laborantes reficiuntur, quia amoris gaudia de divina contemplatione abundantem sumunt. *Ibid.*

95. Ipse accedentes reficit, qui puris mentibus semetipsum per contemplationem ostendit. *Ibid.*

96. Pulchra est contemplatio, hæc enim hinc surgit et ad sancta sanctorum procedit, mentemque nostram, ut cum Deo versetur, deducit. Orat. 17, de *Paupert.*

97. Cum mens in supernam respicit profunditatem, non habet ubi consistat, et in contemplationibus de Deo destituitur, tam infinitum illud est ac impenetrabile. Orat. 4, in *Theophania*.

98. Oculi animæ et mentis intuitus, contemplationem desiderant spirituales, quam peccator ignorans prohibet a vera jucunditate cor suum. Sup. *Ecclesiasten*, cap. 2, in illud: *Et omne quod postulerunt oculi mei*.

99. Duo sunt in contemplatione, cognitio et amor. Cognitio illuminat, amor satiat; cognitio

veritatis, amor bonitatis. Lib. 6, in 7, cap. *Cælestis Hierarch.*

100. Accenditur consideratione cogitatio, inflammatur discretionem meditatio, illuminatur cogitatione contemplatio. *Prosec.*

101. Est cogitatio in mente quasi fumus in igne, meditatio quasi flamma cum fumo, contemplatio ignis cum flamma sine fumo. Cum mens ad consideranda coelestia laborat, tunc cogitatio occupatione temporalium impellitur; meditatio otio conturbatur, contemplatio curiositate revocatur. Lib. 3, de *Claustro animæ*, cap. 14.

102. Animæ claustrum, contemplatio dicitur, in cuius sinum dum se recipit animus, sola coelestia contemplatur. *Ibid.*, lib. 3, cap. 1.

103. Nihil est amanti difficile, nihil est grave desideranti venire in complexu Rachelis; videntur enim dies pauci laboris præ amoris dulcedine. *Ibid.*, cap. 9.

104. Quanto fit futurorum contemplatio rarior, tanto redit oratio tepidior, et surgit invocatio tardior. Lib. 2, *Miscell.*, codic. 2, tit. 41.

105. Nisi præcedat purgatio, non sequitur illuminatio; nec sequitur perfectio, nisi præcedat illuminatio. Lib. 4, cap. 3, *Cælestis hierarchie*.

106. Contemplativa vita diligenda est, quia pulchra, quia tuta, quia quieta, quia jucunda. Sup. *I Reg.*, cap. 1.

107. Toties est ad contemplationem Dei lubrica cordis pervagatio reducenda, quoties subtilis hostis ab hoc intuitu mentem captivare percontans, recessibus cordis irrepserit. Lib. 5, de *Spiritu Gastrimargia*, cap. 10.

108. Nullum animæ gravius potest evenire dampnum, quam ut ab illius (qui mitis et humilis est corde) contemplatione discedat. Collat. 19, *Abbat. Joan.*, cap. 14.

109. Multum retrahit mentem a contemplatione, puritatis ejus, qui implicat eam sordibus mundi hujus et præfecat fœtore vitiorum. Collat. 20, *Abbat. Pinusii*, cap. 9.

110. Una et sola est theoria, id est, contemplatio Dei, cui merito omnia justificationum merita, universa virtutum studia postponentur. Collat. 23, *Abbat. Theonæ*, cap. 3.

111. Quanto magis profecerit mens humana, et ad sinceriores contemplationis pervenerit puritates; tanto se immundiores, quasi per speculum suæ puritatis inspiciet. *Prosec.*

112. Quia necessè est ut, dum animus ad sublimiorem se extendit intuitum, et majora quam agit prospiciens concupiscit, illa in quibus est, ut inferiora semper ac viliora despiciat. *Ibid.*, cap. 20.

GREG. MAG.

GREGORIUS
MAGN.

GREG. NYS.

S. HIERONYM.

HUGO & S.
VICTORE.

HUGO CARD.

JOAN. CASS.

- S. JOANNES CHRYSOSTOM. 113. Quomodo posset anima aliquid utile contemplari, quas terrenis semel dedita copit esse, et humi trahitur? Hom 36, sup. *Genes*.
- JOAN. GERS. 114. Absque meditationis exercitio, nullus recluso miraculo Dei speciali, ad perfectionem contemplationis dirigitur, aut pervenit. Part. 3, de *Medit. considerat*. 7.
115. Impossibile est ad veram contemplationem alio itinere, quam per humilitatem pervenire. Part. 2, de *Monte contemplat.*, cap. 2.
116. Radix et initium vite contemplative, debet esse Dei dilectio. *Ibid.*, cap. 10.
- S. ISID. HISP. 117. Non poterit quisquam ad contemplationem proficere, nisi se prius in bonis studuerit actibus exercere. Lib. 2, de *Sum. bono*, cap. 7, sent. 7.
118. Non potest ad contemplandum Deum mens esse libera, quas desideris hujus mundi et cupiditatibus inhiat, non enim alta conspiciere poterit oculus, quem pulvis claudit. *Ibid.*, cap. 41, sent. 1.
119. Mens nostra celestis est, et tunc orando Deum bene contemplatur, quando nullis terrenis curis, aut erroribus impeditur. Lib. 3, de *Sum. bono*, cap. 7, sent. 7.
- LACT. FIRM. 120. Quanto rectius est, omissis insensibilibus et vanis, oculos eo tendere, ubi sedes, ubi habitatio est Dei veri? Lib. 2, de *Origine erroris*, cap. 5.
121. Nihil prodest hominem esse ita fictum, ut recto corpore spectet in cœlum, nisi erecta mente per contemplationem Deum cernat, et cogitatio ejus in spe vite perpetue tota versetur. Lib. 3, de *Falsa sapientia*, cap. 27.
- S. LAURENT. JUSTIN. 122. Nequaquam mens nostra ad contemplanda æterna et celestia provehitur, nisi ab iis, quas exterius implicant, studiose se subtraxerit. *De Ligno vite*, tract. 11, cap. 1.
123. Nequaquam intellectus vester ad celestium contemplationem limpide acuetur, nisi temporalium rerum occupationes reliqueritis. *Ib.*
- S. LEO I. 124. Nihil ita contemplationem mentis oblectat et superat, sicut Passio Salvatoris. Serm. 11 de *Passione Domini*.
- LUDOVICUS BLOSUS. 125. Otium laudabile est quando, anima Deo dedita, ab omnium sensibilibus rerum strepitu et imaginatione exempta, in interno silentio, et dilecti sui beatissimo complexu, veluti otiosa requiescit. In *Speculo monachorum*.
- S. MAX. MART. 126. Beatus est ille animus, qui omnibus rebus posthabitis, in sola divina venustate et elegantia deliciarum. *De Charit.*, centuria 1, sent. 19.
- PETR. BLES. 127. Duo sunt rami contemplationis, lectio scilicet et oratio, in quibus tota meditatio contemplantis versatur. Serm. 9 de *Purificat.*

128. Anima contemplando efficitur serenissimum cœlum. Lib. 3, Epist. 2.
129. In contemplatione quidam labor est, sed melior requie, sed otio suavior, sed somno dulcior, sed cunctis voluptatibus delectabilior. *Pros.*
130. Labor, inquam, sed sine sudore; opus, sed sine vexatione; occupatio, sed sine distensione; studium, sed sine afflictione; profectio, sed sine motione; elevatio, sed sine ambitione; quies, sed sine rubigine. *Ibid.*, de *Panibus*, c. 7.
131. Ut cinis exerceat oculos corporis, sic curiositas obnubilat visum contemplationis. *Ibid.*, cap. 17.
132. Mens, terrenis obtenebrata negotiis, frustra se in contemplationis culmen attollere nititur, dum actionum secularium merito, quasi congestis lapidum ruderibus, aggravatur. *Prosec.*
133. Mens enim humana, nisi ab humore fuerit curæ secularis exuta, non percipit supernæ pinguedinis gratiam. Ep. 13 ad *Alexandrum papam*.
134. Ad conspiciendam contemplationis hanc sese inaniter erigit, qui per secularis vite meritum aciem cordis amisit. *Ibid.*
135. O dulcedo melliflua! cum Dominus in serro, et servus delectatur in Domino; sed quia per vite recluditatem sibi noti non sumus, collocationis internæ dulcedinem non gustamus. *Ibid.*
136. Quisquis mundi hujus iniquis actionibus implicatur, necesse est ut lumen contemplationis amittat. Lib. 6, Ep. 5, ad *Monachos Cluniacenses*.
137. Cum homo illum (qui est super omnia) per contemplationem conspiciere satagit, semetipsum cum reliqua mundanæ vallis dejectione transcendit. *Opuscul.* 14, cap. 9.
138. Quisquis desiderat ad illud inaccessible lumen acie mentis attingere, necessarium sibi est interiores oculos per diuturna vagationis spatia ab omni mundanæ actionis labe purgare. *Prosec.*
139. Ne, dum ad summa speculanda oculos elevat, terrenæ conversationis pulvis obsistat; et magis tenebras, quas reliquerat, videat, quam lumen (ad quod nititur) apprehendat. *Opusc.* 12, cap. 24.
140. Novam mortem contemplatio parit, que scilicet et mundum nobis, et nos mundo mortuos efficit. Lib. 3, *Opusc.* 32, cap. 6.
141. Nihil mirum si de contemplatione ad dulcedinem veniatur, cum ipsa contemplatio nil aliud sit quam ineffabilis et immensa dulcedo. *Ibid.*
142. Que potest esse vita præstantior, quam contemplativa? que ratione prædilio convenientior?

- PETRUS CELS. 143. Quid contemplationis dulcedine expetit salutarius? quid sentitur suavior? quid reperitur jucundius? Part. 1 de *Benjamin minore*, cap. 73.
144. Mens humana, que multiplici rerum visibilibus concupiscentia excecatur, ad spirituum honorum contemplationem difficile renovatur. Part. 2, lib. 2, sup. *Apocal.* in princ. *Prologi.*
145. Materia præcipua contemplationis est, considerare nihil Deum magis odisse, quam peccatum. *Sup. Psalm.* v, vers. 3.
146. Anima quo magis destituit carnalibus bonis, et magis affectum removet a rebus terrenis, et se in quodam deserto mentis constituit, eo facilius ascendit ad celestia contemplanda. *Sup. Psalm.* lxxv, vers. 3.
147. Contemplatio rerum divinarum respicit animum liberum a tumultu perturbationum secularium. *Sup. Psalm.* xlv, vers. 10.
- S. THEODOR. 148. Quis divinarum rerum contemplationi apta est, cum mens libera ab iis externis curis, que eam accipiunt faciunt; non amplius huc et illic distrahitur, sed in seipsam conversa accuratius potest divina percipere. *Sup. Eszech.*, sect. 2.
- S. THOMAS AQUINAS. 149. Contemplantes corporum rerum umbras non secum trahunt, quia in eis non sinit eorum contemplatio, sed potius in consideratione intelligibilis veritatis. 2, 2, quæst. 180, art. 5 ad 2.
150. Contemplandæ veritati vacuum est, ad quam plurimum valet solitudo. *Ibid.*, quæst. 188, art. 8.
- THOMAS A KEMPIS. 151. Non dignus est alla Dei contemplatione, qui pro Deo non est exercitatus aliqua tribulatione. Lib. 2 de *Imit. Christi*, cap. 9, sect. 7.
152. Plures reperuntur contemplationem desiderare, sed quead eam requiruntur, non student exercere. *Ibid.*, lib. 3, cap. 31, sect. 3.
- IN VII. PATH. 153. Qui in exercitio mentis per contemplationem desudat, et spirituales intra semetipsum excolit sensus, longe actuosior superior judicandus est. Lib. 2, cap. 1 de *vita Joannis*.
154. Sicut impossibile est ut videat quis in aqua turbida faciem suam, sic et anima (nisi purgata fuerit a cogitationibus alienis) contemplative non potest videre Deum. Lib. 5, libello 12, num. 13.
155. Mens, que cogitatione recessit a Dei contemplatione, fit vel demon, vel bestia. *Prosec.*
156. Quia mens que recessit a Dei contemplatione, necessario incidit vel in demonem cupiditatis, vel in bestialitatem ire. Lib. 8, cap. 8.
- SENTENTIE PAGANORUM.
- PHILO JUA. ARISTOTELIS. 157. Quousque contemplatio sese extendit, eousque sese extendit et felicitas ipsa; et quibus contemplatio magis inest, iis et felicitas magis

- inest, non per accidens quidem, sed per ipsam utique contemplationem. Lib. 10, *Ethic.* seu *Moral.*, cap. 8.
158. Verum est quoddam genus eorum, qui se a corpore avocant, et ad divinarum rerum cogitationem circa omni, studioque rapiuntur. Lib. 1, de *Divinat.*
159. Tunc cogitationis oculus incipit acute cernere, cum primum corporis oculus desinit vim illam suam exercere. *De Convivio*.
160. Nulla spe, nullo timore sollicitor, nullis rumoribus inquietor; necum tantum loquor! o regiam, sinceramque vitam! o dulces otium, honestumque, ac pene omni negotio pulchrius! Lib. 1, ep. 9, ad *Mintulium Fundanum*.
161. Quidni ab hoc exiguo et caduco temporis transitu, in illa nos loto demus anime, quas immensa, que æterna sunt? *De brevitatis vite*, cap. 14.
162. Qui a divinarum contemplatione, quoties ad humanas recideris, non aliter caligabis, quam quorum oculi in densam umbram ex clapo sole rediere. Lib. 3, *Questiune*.
163. Persevera ut capisti, et quantum potes propra, quo diutius frui voluptate contemplationis (emendato animo et composito possis. *Prosec.*
164. Frueris quidem etiam dum componis, etiam dum emendas.
165. Vera illa voluptas est, que percipitur ex contemplatione mentis, ab omni labe puræ et splendide. Ep. 4.
166. Subsiliare in cœlum, ex angulo licet. Ep. 11.
167. Mittamus animum ad illa, que æterna sunt, miremur in sublime volitantes rerum omnium formas, Denique inter illa versantem et providentem. Ep. 88.
168. Animus in hoc tristi et obscuro corporis domicilio inclusus, quoties potest apertum peti, et in rerum nature contemplatione requiescit. Ep. 65.
169. Erit animus in cœlo, etiam antequam hæc custodia exsolvatur, cum vitia deiecerit, levis purusque in cogitationes divinitas emicuerit. Ep. 79.
170. Animus nisi purus et sanctus sit, Deum non capit. Ep. 87.
- Vide etiam titulum *Contemplatio et actio. Virtutum conversio in specie. Cognitio Dei*, sent. 1; *Meditatio*, per totum, *Perfectio*, sent. 66.
- CONTEMPLATIO ET ACTIO.
- SENTENTIE PATRUM.
1. Sancti in cœlum quodammodo conscendunt, S. AMBROSIIUS.

cum eos amor divinus ad celestia contemplanda elevat: cadunt in terram, cum eos amor proximorum ad ima retrahit. *Sup. Apocal.*, cap. 8, in illud: *Et cecidit de celo stella ardens.*

2. Qui ad contemplativam vitam ascendunt, per activæ vitæ exercitia probari debent. *Prosec.*

3. Nam qui subito ad contemplativæ vitæ celsitudinem sine exercitiis activæ vitæ transeunt, facile labuntur. *Ibid.*, cap. 21, in illud: *Nonus, Topazius.*

S. AUGUSTIN. 4. Non sic quisque debet esse otiosus, ut in eodem otio utilitatem non cogitet proximi: nec sic actuosus, ut contemplationem non requirat. *Lib. 19, de Civit. Dei*, cap. 19.

S. BERNARD. 5. Felix domus, et beata semper congregatio est, ubi de Maria Martha conqueritur nam Mariæ, Martham amulari indignum prorsus est. *Serm. 3, in Assump. Beate Mariæ.*

6. Sicut activa vita est sepulcrum secularis vitæ; ita contemplativa vita, est monumentum activæ vitæ. *Serm. 33, ad Sororem.*

7. In silentio nemo sic debet esse otiosus, ut in eodem otio utilitatem non cogitet proximi; nec sic actuosus, ut contemplationem requirat Dei. *Lib. Meditat.*, cap. 11.

S. DIADOCH. 8. Non in illo tempore inopiam, quæ sollicitudinem affert, patitur mens, quæ tantum se contemplationibus dilatat, quantum operatio charitatis vult. *De Perfect. spirit.*, cap. 7.

S. GREGOR. MAGNUS. 9. Vir perfectus prius activæ vitæ opera congregat, et postmodum carnis sensum per contemplationem mortuum huic mundo funditus occultat. *Lib. 6 Moral.*, cap. 17.

10. Mira divinitatis pietate agitur, cum is qui perfecto corde ad contemplationem tendit, humanis ministeriis occupatur, ut ex multis infirmioribus ejus mens perfecta proficiat. *Lib. 5 Moral.*, cap. 4.

11. Necessè est ut nec quieta mens ad exercitationem se immoderati operis dilatat, nec inquieti ad studium contemplationis angustet. *Prosec.*

12. Sæpe enim qui contemplari Deum quieti poterant, occupationibus pressi ceciderunt et sæpe qui occupati bene humanis usibus viverent, gladio suæ quietis extincti sunt. *Lib. 6 Moral.*, cap. 17.

13. Activa vita multorum est, contemplativa paucorum. *Lib. 32, Moral.*, cap. 4.

14. Sine contemplativa vita intrare possunt ad celestem patriam, qui bona quæ possunt operari non negligunt; sine activa autem intrare non possunt, si negligunt bona operari quæ possunt. *Hom. 3, sup. Ezechielum.*

15. Dux sunt vitæ, activa scilicet, et contemplativa; quia ex bono opere tenditur ad contemplationem. *Prosec.*

16. Contemplativa vita major est merito quam activa; quia hæc in usu presentis operis laborat, illa vero per saporem intimo venturam jam requiem degustat.

17. Quamvis activa vita bona sit, melior tamen est contemplativa; quia ista cum mortali vita deficit, illa vero in immortalis vita plenius excrescit. *Hom. 3, sup. Ezech.*

18. Sine contemplativa vita, etc., ut supra. *Nº 14.*

19. Activa vita cum corpore deficit, contemplativa autem vita hic incipitur, ut in celesti patria perficiatur. *Lib. 2, sup. Lamentat. Hieremias*, cap. 3.

20. Activa vita, innocentia est operum bonorum; contemplativa, speculatio supernorum; illa communis multorum est, ista vero paucorum. *Prosec.*

21. Activa vita mundanis rebus bene utitur, contemplativa vero mundo renuntians, soli Deo vivere delectatur.

22. Qui prius in activa proficit, ad contemplationem bene ascendit.

23. Merito enim in ista sustollitur, qui in illa utilis invenitur.

24. In ista prius per exercitium boni operis cuncta exhaurienda sunt vitæ, ut in illa jam pura mentis acie ad contemplandum Deum quisque portranscat.

25. Et licet conversus statim ad contemplationem descendere cupiat, tamen ratione cogitur, ut prius in activæ vitæ operatione versetur.

26. Vitæ mundanæ activa vita, et vitæ activæ contemplativa, sepulchrum est.

27. Viri sancti sicut a secreto contemplationis ad publicum egrediuntur, ita rursus ab actionis manifesto ad secretum contemplationis intimi revertuntur.

28. Utilius est per simplicem actionem ire ad vitam, quam per contemplationis errorem mitti in gehennam.

29. Multos enim Deus ex carnalibus sua gratia visitat, et ad contemplationis fastigium elevat; multosque a contemplatione justo judicio deserit, et lapsos in terrenis operibus derelinquit. *Lib. 3, de Sum. bono*, cap. 15, per totum.

30. Optime sibi conveniunt quieta remotio, et contemplationis instantia; nam sicut publicum corporalis actio, ita solitudinis secretum exigit contemplatio. *Part. 2, serm. Pentecost.*

31. Sine actione sola contemplatio scientibus ad nihil est utilis. *De Congressu quærendæ eruditionis gratia.*

32. Habet activa vita profectum, contemplativa fastigium; hæc facit hominem sanctum, illa profectum. *Pros.*

S. HIERON.

S. ISID. HISP.

ARISTOTELES.

SENECA.

33. Hujus vitæ est, nulli prorsus injurias irrogare; illius, irrogatas æquanimiter sustinere.

34. Activa vita habet sollicitum cursum, contemplativa gaudium sempiternum; in hac acquiritur regnum, in illa percipitur.

35. Hæc facit pulsare bonorum operum (velut quibusdam manibus) januam, illa vocat consummatos in Patriam.

36. In hac contemnitur mundus, in illa videtur Deus. *Lib. 1, de Vita contempl.*, cap. 12.

SENTENTIE PAGANORUM.

37. Duplex est vita, scilicet contemplativa, et politica, inter quas contemplativa est melior. *10, Ethic.*

38. Agere et contemplationi vacare utrumque mihi est, quoniam ne contemplatio quidem sine actione est. *De Beata vita*, cap. 32.

39. Tria genera sunt vitæ, unum voluptati vacat, alterum contemplationi, alterum actioni. *Prosec.*

40. Nec ille qui voluptatem probat sine contemplatione est, nec ille qui contemplationi, sine voluptate est, nec ille cujus vita actioni destinata est sine contemplatione est.

41. Alterum sine altero non est; nec ille sine actione contemplatur, nec hic sine contemplatione agit. *Ibid.*

42. In duas partes virtus dividitur, in contemplationem veri et actionem. *Prosec.*

43. Contemplationem institutio tradit, actionem admonitio; virtutem et exercet et ostendit recta actio. *Ep. 94.*

Vide etiam titulum. *Virtutum connexio in specie.*

CONTEMPTUS IN GENERE.

CASSIODOR. *Definitio.* Contemptus est abjecta vilitas. *Sup. Psalm. XLIII, vers. 15. Subsannationem et derisum his, etc.*

LUGO A S. VICTORE. Contemptus sæculi, est ex intuitu caducorum ratione inductus amor æternorum. *De Fruct. carnis et spirit.*, cap. 15.

SENTENTIE PATRUM.

S. AMBROSIIUS. 1. Quid præcelsius illo viro, qui contemptum habeat pecuniarum et velut ex arce quadam despiciat hominum cupiditates? *Lib. 2, de Offic.*, cap. 14.

2. Pecunie contemptus, justitiæ forma est. *Lib. 2, de Officiis*, cap. 27.

3. Si vere intelligatur contemptus iste rerum presentium, ad que tendat, et qualia concupiscat, nihil hujusmodi mentibus rectius, nihil invenitur electius. *Lib. 10, ep. 84, ad Demetriadem.*

4. Philosophia vera docet, et vere docet nihil omnino colendum esse, totumque contemni oportere quidquid mortibus oculis cernitur, quidquid mortalis corporis ullus sensus attingit. *Lib. 1, Retract.*, cap. 1, et *lib. 1, contra Academ.*, cap. 1.

5. Qui minima contemnit, majora non credunt. *Ep. 3.*

6. Gloria ut acquiratur, contemnitur. *Ep. 32.*

7. Necessè est ut aliter quam oportet humana æstimet, qui divina contemnit. *Ep. 153.*

8. Omnia contemnit, qui non solum quantum potuit, sed etiam quantum voluit habere, contemnit. *Epist. 34, ad Paulinum.*

9. Christus per mala presentia docuit nos temperanter prospera sæculi hujus contemnere. *Ep. 83, ad Chrysinum.*

10. An dignum est, vel ferendum, cum contemnitur omnia, que amantur in mundo, et non contemnitur mundus? *Ep. 43, ad Armentarium.*

11. Vana sæculi hujus (si in experta concupiscentia) experta contemnas. *Ep. 82, ad Largum.*

12. Contemnere quod cum fructu contemnas, omnium est. *Serm. 26, de Verbis Apostoli.*

13. Omnia sensibilia sunt contemnenda. *De Morib. Eccles.*, cap. 20.

14. Per contemptum temporalium, et inferiorem, anima crescit in desiderium æternorum et supernorum. *De Spiritu et anima*, cap. 4.

15. Omnia bona terrena contempsit homo factus Dominus Christus, ut contemnenda monstraret. *De Catechizand. rudibus*, cap. 22.

16. Felices illi, et ipsi rari, qui perfunctoria mundi gaudia spernunt, ne cum pereunte deceptore, et ipsi perire cogantur. *Lib. Meditat.*, cap. 21.

17. Non parit gratiam copia mundi, sed contemptus. *In serm. de Convers. ad clericos*, cap. 22.

18. Avarus terrena esurit ut mendicis, fidelis contemnit ut Dominus; ille possidendo mendicat, iste contemnendo servat. *Serm. 21, sup. Cant.*

19. Elsi impium est contemnere matrem, tamen propter Christum pissimum est. *Epist. 104, ad Magistrum Guallerm de Calvo monte.*

20. Terrenas deserere sortes, et necdum obtinere celestem, afflictio intolerabilis, et inconsolabilis dolor est. *In Declamata.*

21. Exercitii spiritualis et cure cordis indicium evidens est, contemptus exteriorum. *Ibid.*

22. Cuncta spernit, cuncta despiciat, omnia sibi vilescunt, cui solus Christus dulcescit. *Serm. 9, de Cana Domini.*

23. Qui interna despiciat, præterita non respiciat.

S. BERNARD.